

cpb

Colloquium reeks

Colloquium reeks Reinventing the Welfare State

Ruud A. de Mooij
CPB and Erasmus University

No. 1
22-03-2006

Reinventing the Welfare State

- Welvaartsanalyse van instituties van de verzorgingsstaat
 - ▶ Analytisch raamwerk (3 x R)
 - ▶ Empirische informatie
 - ▶ **Modelanalyse beleidshervormingen**

- Toekomstanalyse
 - ▶ Trends
 - ▶ Toekomstbeelden
 - ▶ **Modelanalyse toekomstbeelden**
 - ▶ Robuustheid voor internationale omgeving

Colloquium reeks

- **22 Maart**
 - ▶ **Achtergronden van MIMIC**

- **5 April**
 - ▶ **Efficiënte herverdeling (Ch. 3)**
- **12 April**
 - ▶ **Efficiënt verzekeren & levensloopbeleid (Ch. 4&5)**
- **19 April**
 - ▶ **Toekomst Nederlandse verzorgingsstaat (Ch. 6,7&8)**

- **Rijksacademie Financiën en Economie**

cpb

Colloquium reeks

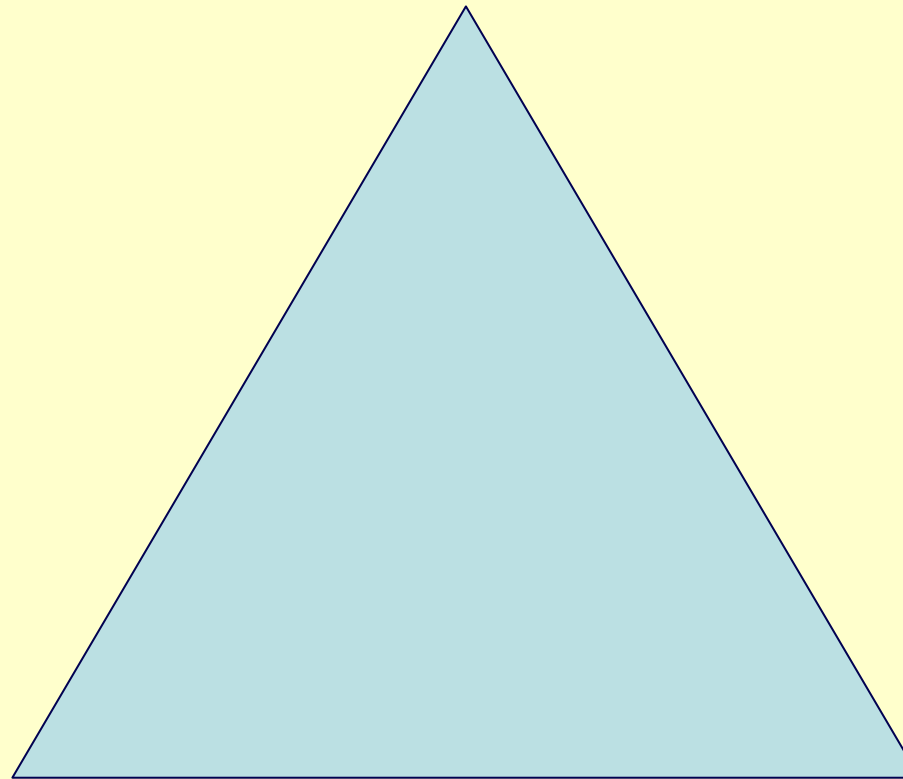
No. 1
22-03-2006

MIMIC

Theorie

Empirie

Institutes

MIMIC – groot model met kleine kern

- Algemeen evenwichtsmodel
 - ▶ Lange termijn gevolgen van beleidshervorming
 - ▶ Met onevenwichtigheid op arbeidsmarkt
- Kern van het model
 - ▶ Eenvoudige kern, zie MINI-MIMIC
 - ▶ MIMIC = veel empirie + speciale eigenschappen
- Speciale eigenschappen
 - ▶ Desaggregatie huishoudmodel
 - ▶ Micro data voor inkomensverdeling
 - ▶ Nederlandse instituties expliciet gemodelleerd

Overzicht vandaag

- **Huishoudens**
 - ▶ Arbeidsaanbod
 - ▶ Scholing
 - ▶ Zoek- en acceptatiegedrag werklozen
- **Bedrijven**
 - ▶ Arbeidsvraag
 - ▶ Vacatures en matching
- **Loonvorming**
- **Overigen**

Huishoudends: arbeidsaanbod

- Huishoudtypen
 - ▶ Samen – alleen
 - ▶ Met – zonder kinderen
 - ▶ Laag – hooggeschoold
- Per type inkomensverdeling o.b.v. microdata
- Afzonderlijke beslissing kostwinner-partner
 - ▶ Kostwinner heeft gemiddelde partner en v.v.
- Voor ieder individu: nutsmaximalisatie (vrije tijd, consumptie) onder budgetrestrictie

Huishoudends: arbeidsaanbod

- **Keuze: discrete opties voor arbeidstijd**
 - ▶ Kostwinner: 3 opties
 - ▶ Partner: 5 opties
 - ▶ Alleenstaande: 4 opties
- **Arbeidsaanbodkeuze**
 - ▶ Inkomenseffect
 - ▶ Substitutie-effect
- **Ongecompenseerde arbeidsaanbod elasticiteit (Evers e.a., 2005)**
 - ▶ Kostwinners: 0.1
 - ▶ Tweede verdieners: 0.5
 - ▶ Alleenstaanden: 0.25

Effect van belastingen

- Hogere marginale druk
 - ▶ Negatief effect arbeidsaanbod via substitutie-effect
 - ▶ Vooral bij partners van kostwinners (vaak deeltijd)

- Hogere gemiddelde druk
 - ▶ Positief effect arbeidsaanbod via inkomenseffect
 - ▶ Effect relatief klein

Huishoudends: scholing

- Scholingsbeslissing
 - ▶ Kosten = scholingsinspanning
 - ▶ Opbrengst = hoger verwacht scholingsniveau en dus een hoger loon
- Grotere netto loonverschillen leiden tot extra doorstroom laag- naar hooggeschoold (met terugkoppeling op de lonen)
- Calibratie: elasticiteit loonverschil op aandeel hooggeschoolde arbeid = 0.5

Werkloos: zoek-matching model

- Werkzoekenden (continue stroom ontslagen)
 - ▶ Afweging: zoeken naar werk vs. vrije tijd → zoekinspanning bepaalt kans op contact met bedrijf
 - ▶ Afweging: accepteren of doorzoeken → reserveringsloon bepaalt kans op match
- Minder matches → hogere kosten voor bedrijven om vacatures te vervullen → minder nieuwe banen
- Onderscheid
 - ▶ Kortdurend = grotendeels WW
 - ▶ Langdurend = grotendeels bijstand (lagere productiviteit)

Effect replacement rate

- Negatief effect op zoekinspanning
 - ▶ Minder contacten = minder matches
- Hogere reserveringsloonvoet
 - ▶ Minder succesvolle matches
- Hogere werkloosheid leidt juist tot meer beschikbare mensen en verlaagt de zoekkosten voor werkgevers → terugkoppeling leidt tot lagere loonkosten en mitigeert effect op werkloosheid iets

Bedrijven

- Winstmaximalisatie onder v.w. productiefunctie
 - ▶ Monopolistische concurrentie → winst
 - ▶ Export elasticiteit van -2

- Arbeidsvraag
 - ▶ Substitutie elasticiteit tussen S & U = 1.1
 - ▶ Substitutie elasticiteit tussen K & L = 0.25

- Loonkosten
 - ▶ Contractlonen + indirecte loonkosten (+ zoekkosten)

Matching model

- Continue stroom vacatures
 - ▶ Afweging accepteren of doorzoeken → minimale productiviteitsvereiste bepaalt kans op match
 - ▶ Productiviteitsverdeling onder werkzoekenden waarbij een deel onder de minimale productiviteitseis ligt (vooral bij langdurig werklozen).
 - ▶ Minimale productiviteitseis is afhankelijk van minimum loon & looncompressie

Loonvorming - Right To Manage

- Onderhandelingen tussen vakbond en werkgevers over W, werkgever bepaald L
- Vakbond
 - ▶ Maakt afweging W vs. L
 - ▶ Terugvalpositie werknemers bepaald door
 - Werkloosheidsuitkering
 - Informeel inkomen (huishoudproductie)
- Werkgever
 - ▶ Wil een zo groot mogelijke winst en de werknemer niet meer betalen dan zijn marginale productiviteit
- Evenwichtswerkloosheid

Loonvorming – Wat doet ... ?

■ $W = f[\dots, T_a, T_m, R, U, P_c, P_y]$

Elasticiteit in evenwicht

▶ T_a = gemiddelde druk	0.6
▶ T_m = marginale druk	-0.1
▶ R = replacement rate	0.3*
▶ U = werkloosheid	-0.1*
▶ P_c = consumptieprijs	0.5
▶ P_y = productieprijs	0.5

- Deels macro en deels scholingsspecifiek
- * Niet-lineaire relatie

Overigen

■ Overheid

- ▶ Inkomstenbelasting volledig gemodelleerd
- ▶ Diverse uitkeringen, incl. Kinderbijslag
- ▶ Instituties per 1 jan. 2006 gemodelleerd, incl. Kinderopvang, zorgverzekering, etc.

■ Basispad

- ▶ Geen veranderingen meer tot 2040
- ▶ Demografieprojecties, participatiestijging vrouwen & ouderen
- ▶ Skill-biased technical change leidt tot stijging evenwichtswerkloosheid

■ Simulaties

- ▶ Verschillen in uitkomsten t.o.v. basispad

Simulaties

- Ex-ante model (zonder gedragseffecten)
 - ▶ Boekhouding voor overheidsbegroting (ex-ante)
 - ▶ Ex-ante inkomenseffecten (koopkracht)

- MIMIC (met gedragseffecten op lange termijn)
 - ▶ Ex-post inkomenseffecten (incl. veranderingen)
 - ▶ Arbeidsmarkteffecten
 - Arbeidsaanbod
 - Scholing
 - Werkloosheid + duur
 - Werkgelegenheid
 - Productie etc.
 - ▶ Inverdieneffecten (ex-post begroting)

Lagere tarieven Box 1, 0,25% BBP

	1st	2nd	3rd	4th
Marginale druk Replacement rate				
Aandeel geschoold				
Arbeidsaanbod - kostwinner - tweede verdiener - alleenstaande				
Werkloosheid				
Werkgelegenheid -Laaggeschoold -Hooggeschoold				

Lagere tarieven Box 1, 0,25% BBP

	1st	2nd	3rd	4th
	– 0,66	– 1,67	– 3,63	– 6,75
Marginale druk	– 0,1	– 0,4	– 1,0	– 1,1
Replacement rate	0,1	– 0,1	– 0,5	– 0,5
Aandeel geschoold	– 0,06	– 0,01	0,47	0,46
Arbeidsaanbod	0,00	0,15	0,25	0,29
- kostwinner	– 0,03	0,05	0,26	0,43
- tweede verdiener	0,07	0,12	0,11	– 0,06
- alleenstaande	0,01	0,26	0,28	0,16
Werkloosheid	– 0,02	– 0,04	– 0,01	– 0,02
Werkgelegenheid	0,04	0,23	0,31	0,37
-Laaggeschoold	0,27	0,34	– 0,84	– 0,78
-Hooggeschoold	– 0,08	0,18	0,87	0,91

Hogere kortingen, 0,25% BBP

	HK	AK
Marginale druk Replacement rate		
Aandeel geschoold		
Arbeidsaanbod - kostwinner - tweede verdiener - alleenstaande		
Werkloosheid		
Werkgelegenheid -Laaggeschoold -Hooggeschoold		

Hogere kortingen, 0,25% BBP

	HK + 200	AK + 450
Marginale druk	– 0,01	– 0,07
Replacement rate	0,20	– 0,44
Aandeel geschoold	– 0,07	– 0,09
Arbeidsaanbod	– 0,05	0,10
- kostwinner	– 0,04	0,00
- tweede verdiener	– 0,06	0,16
- alleenstaande	– 0,08	0,17
Werkloosheid	– 0,01	– 0,14
Werkgelegenheid	– 0,05	0,31
-Laaggeschoold	0,17	0,72
-Hooggeschoold	– 0,16	0,11

Lagere uitkering, 0,25% BBP

	Bijstand	WML
Marginale druk	– 0,1	
Replacement rate	– 1,0	
Aandeel geschoold	0,1	0,1
Arbeidsaanbod	0,1	0,0
- kostwinner	0,1	0,0
- tweede verdiener	0,2	0,0
- alleenstaande	0,1	0,0
Werkloosheid	– 0,2	– 0,1
Werkgelegenheid	0,4	0,1
-Laaggeschoold	0,5	0,3
-Hooggeschoold	0,4	0,0

MIMIC geschikt voor

- Structurele allocatieve effecten van instituties op de arbeidsmarkt
 - ▶ Inkomstenbelasting, kortingen & aftrekposten
 - ▶ Uitkeringen: bijstand, sociale zekerheid & generieke inkomensondersteuning
 - ▶ Kinderopvang
 - ▶ Beleid gericht op onderkant arbeidsmarkt
- Inkomenseffecten, ongelijkheidsmaatstaf, arbeidsmarkt, beroep op sociale zekerheid, inverdieneffecten.

MIMIC minder geschikt voor

- Dynamische allocatie
 - ▶ Beleid t.a.v. leven lang leren
 - ▶ Relatie sparen en werken
 - Vervroegd uittreden
 - Arbeid en zorg
 - ▶ Innovatie & productiviteitsontwikkeling
- Uitvoeringsaspecten
 - ▶ Cappuccino model
 - ▶ Prikkels voor uitvoerders
- Andere aspecten
 - ▶ Instituten en normen zijn exogeen
 - ▶ Kwaliteit van kinderen - vruchtbaarheid

cpb

Colloquium reeks

Colloquium reeks Reinventing the Welfare State

Ruud A. de Mooij
CPB and Erasmus University

No. 1
22-03-2006

Voorbereiding: MIMIC model

- **Structuur van het model**
 - ▶ Belangrijke mechanismen
 - ▶ Cruciale parameters

- **Sterkte - Zwakte**
 - ▶ Waar is het model goed in
 - ▶ Waar kun je het beter niet gebruiken

- **Beleidsvormingen**
 - ▶ Hoe werkt het model (IB-schijven; kortingen)

Reinventing the welfare state

- I Welvaartsanalyse verzorgingsstaat
 - ▶ Analyse kader: theorie
 - ▶ Empirisch inzicht
 - ▶ Modelanalyse voor Nederland

- II Toekomstanalyse verzorgingsstaat
 - ▶ Trends
 - ▶ Toekomstbeelden
 - ▶ Analyse toekomstbeelden
 - ▶ Robuustheid voor internationale omgeving

Colloquium reeks

- 22 Maart
 - ▶ Achtergronden van MIMIC

- 5 April
 - ▶ Efficiënte herverdeling (Ch. 3)

- 12 April
 - ▶ Efficiënt verzekeren & levensloopbeleid (Ch. 4&5)

- 19 April
 - ▶ Toekomst Nederlandse verzorgingsstaat (Ch. 6,7&8)

Vandaag: efficiënt herverdelen

- Theorie van efficiënt herverdelen
- Toepassingen op optimale stelsel in de VS
- MIMIC simulaties van Nederlandse instituties
 - ▶ Belastingstelsel
 - ▶ Subsidies & gerichte maatregelen
 - ▶ Minimum loon e.d.
- Overig beleid

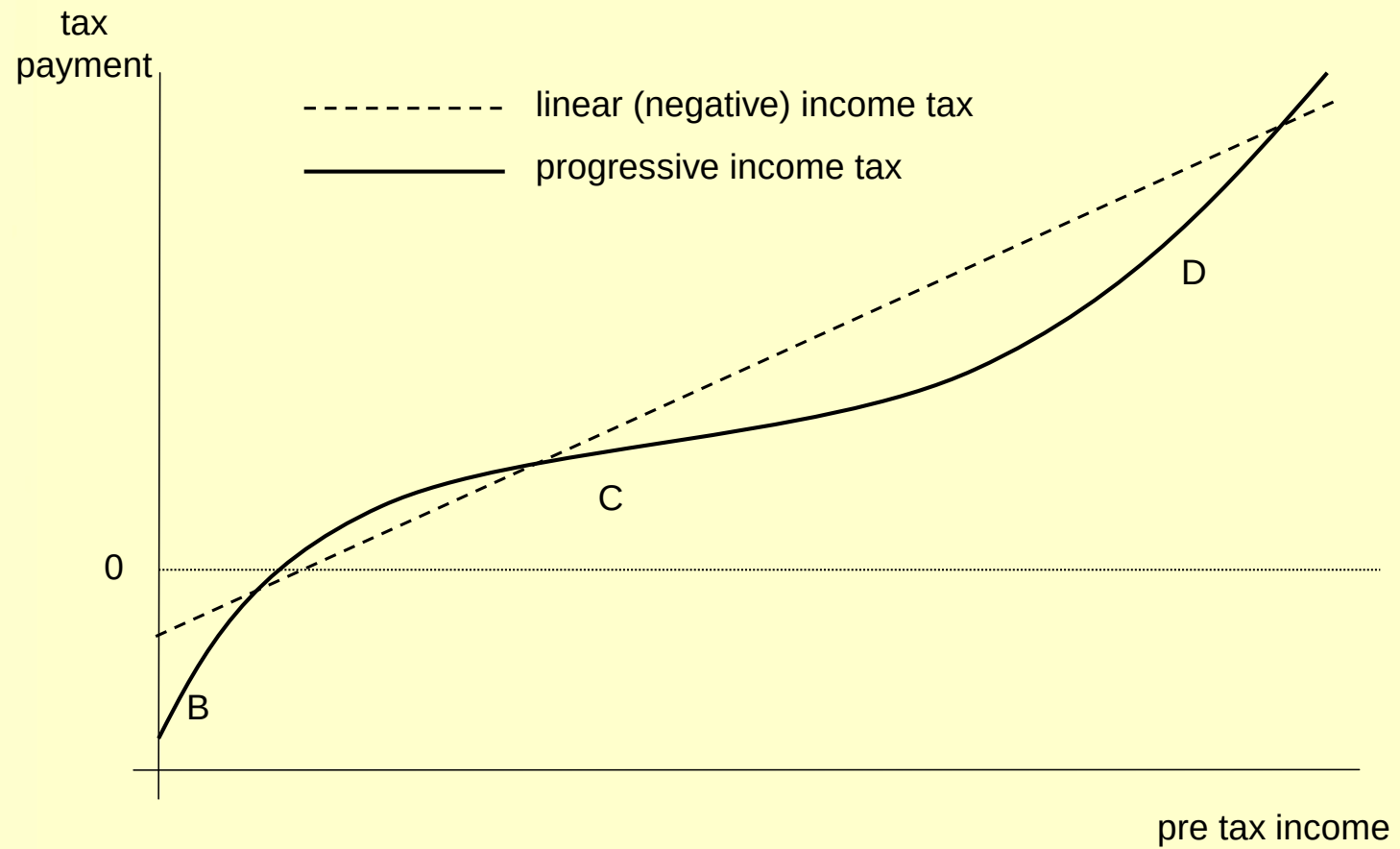
Welvaart en gelijkheid

- Pigou, Rawls, Sen, Vickery
 - ▶ Uitgangspunt
- Tinbergen - Mirrlees
 - ▶ Belast talent ('ability') = exogeen → niet verstorend
 - ▶ 'Ability to earn'
- Mirrlees
 - ▶ Talent niet observeerbaar → belast inkomen
 - ▶ Inkomen = talent x inspanning
 - ▶ Inspanning = endogeen → verstorend
 - ▶ 'Ability to pay'

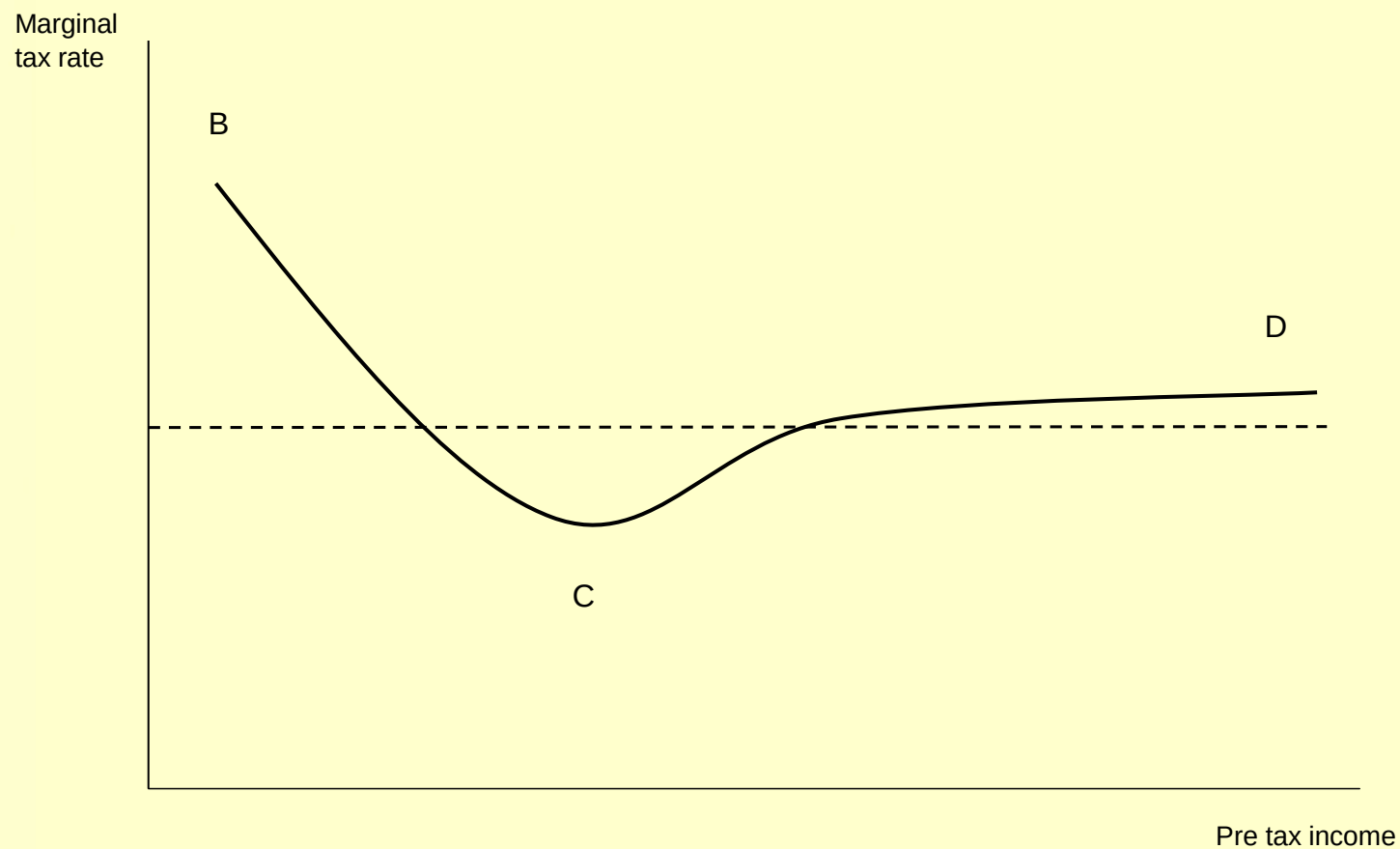
Uitruil tussen equity & efficiency

- Mirrlees
 - ▶ Gelijkheid verhoogt sociale welvaart c.p.
 - ▶ Gelijkheid verstoort arbeidsaanbod (uren-keuze)
- Sociale welvaartsfunctie → optimale structuur bepaald door:
 - ▶ Ongelijkheid inkomens voor belasting
 - ▶ Aversie tegen ongelijkheid
 - ▶ Arbeidsaanbodelasticiteit
 - ▶ Dichtheid van de bevolking op diverse punten
- Toepassingen: Diamond (1998); Saez (2001)
 - ▶ Feitelijke verdeling voor de VS
 - ▶ Verschillende mate van aversie tegen ongelijkheid
 - ▶ Uniforme arbeidsaanbodelasticiteit

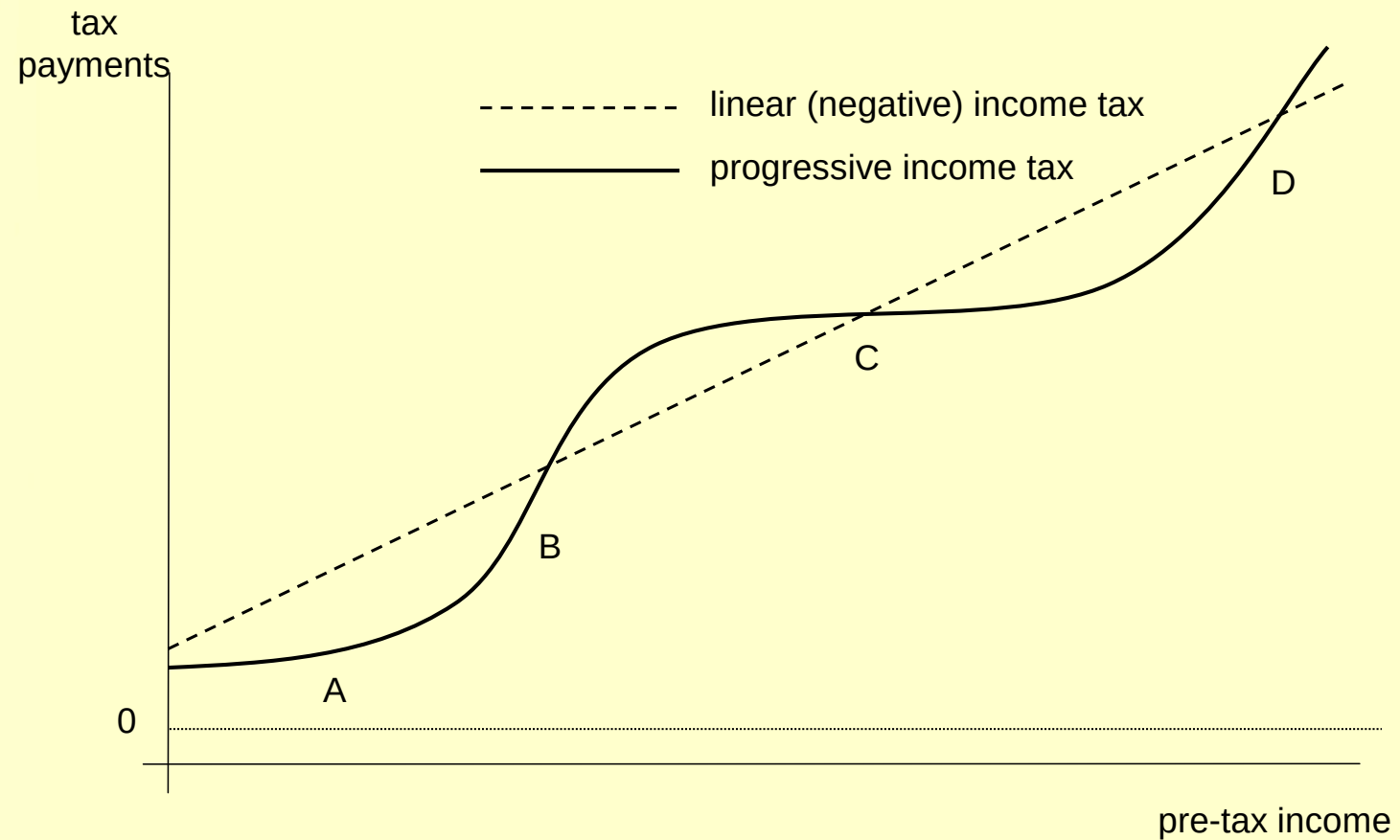
Optimale niet-lineaire structuur

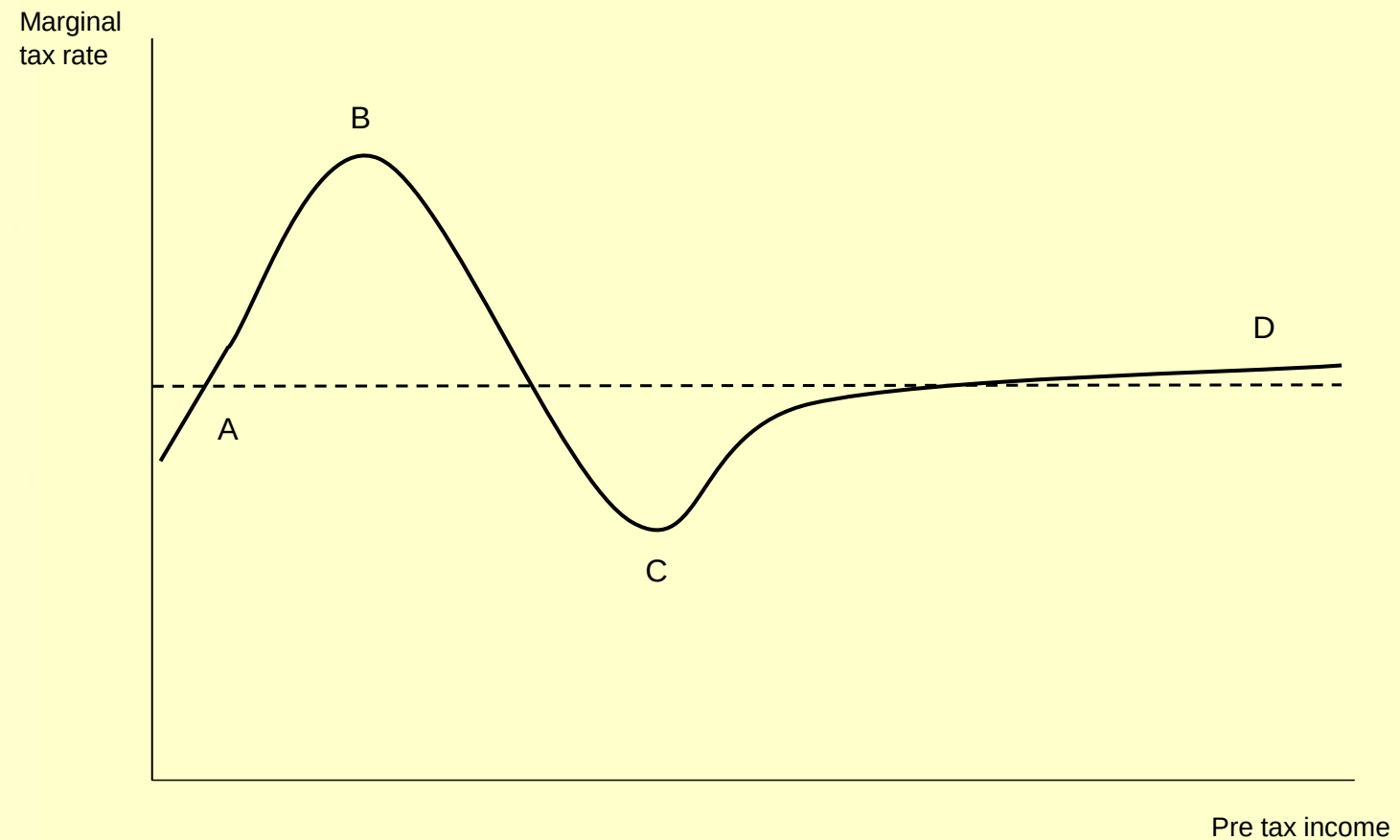
Diamond-Saez structuur optimale marginale wig

Nu met participatie verstoringen

Saez (2002)-uitbreiding met participatie verstoringen

Tussenconclusie

- Optimale structuur is niet lineair
- Hoge marginale belastingdruk aan de onderkant is onderdeel van een optimaal stelsel
- Voorkom hoge marginale druk op de middengroepen

Kwalificaties

- Participatie (extensieve marge)
- Verschillende elasticiteiten mannen en vrouwen (vaak part-time) (Evers et al., 2005)
- Verstoringen bij investeringen in menselijk kapitaal (ook intensieve marge)
- Arbeidsmarktimperfecties: loonvorming, minimum loon, looncompressie

→ MIMIC

→ Leidt zo'n rijkere analyse tot heel andere conclusies?

MIMIC analyse

- Geen sociale welvaartsfunctie
 - ▶ CPB waardeert gelijkheid niet t.o.v. doelmatigheid
- Wel ingrediënten voor sociale welvaartsfunctie
 - ▶ Verdelingseffecten
 - ▶ Effecten op arbeidsmarkt
- Aantal concrete beleidsopties in de context van een optimaal stelsel van belastingen - uitkeringen

Lijst van simulaties

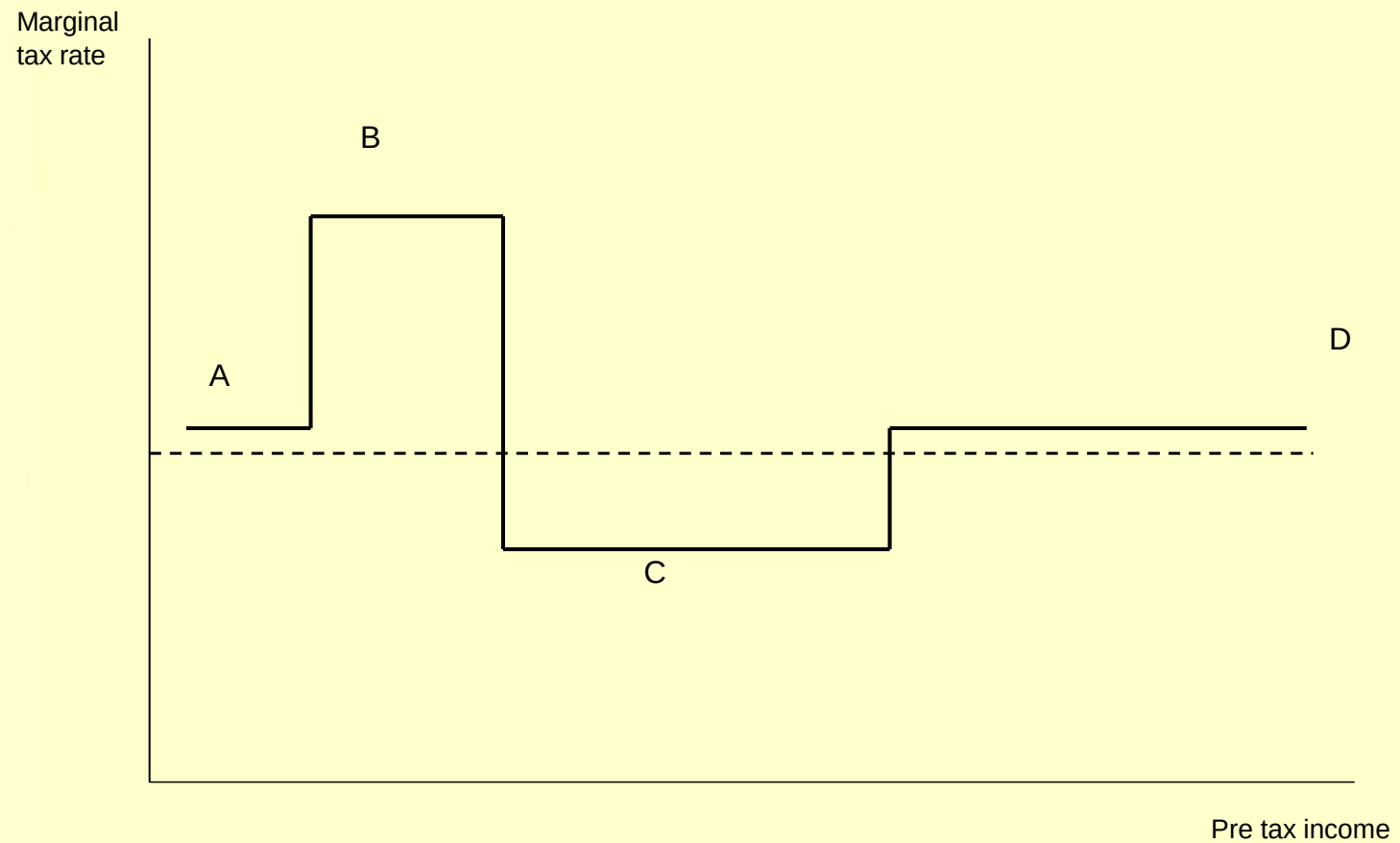
- Structuur van Box 1: vlaktaks
- Gerichte kortingen aan de onderkant
 - ▶ Earned income tax credits
 - ▶ Korting voor werkgevers voor lage lonen
- Gerichte kortingen aan vrouwen
 - ▶ Combinatiekorting voor tweede verdiener
 - ▶ Subsidies voor kinderopvang
- Individueel versus huishoudinkomen
 - ▶ Korting voor niet-werkende partners
 - ▶ Basisinkomen
- Gerichte steun aan gezinnen met kinderen
 - ▶ Kinderbijslag; kinderkorting
- Verschuiving naar indirecte belasting: BTW

Simulaties

- Ex-ante model (zonder gedragseffecten)
 - ▶ Boekhouding voor overheidsbegroting (ex-ante)
 - ▶ Ex-ante inkomenseffecten (koopkracht)

- MIMIC (met gedragseffecten op lange termijn)
 - ▶ Ex-post inkomenseffecten (incl. veranderingen)
 - ▶ Arbeidsmarkteffecten
 - Arbeidsaanbod
 - Werkloosheid
 - Werkgelegenheid
 - Productie etc.
 - ▶ Inverdieneffecten (ex-post begroting)

Huidige structuur van de IB

Twée vlaktaksen

	Vlaktax 37.5%	Vlaktax 43.5% HK + €1 400
Inequality (total)	6.4	0.0
Labour supply	1.0	– 0.3
-primary	1.2	0.1
-secondary	0.0	– 0.2
-single	1.0	– 1.2
Unemployment	– 0.1	– 0.1
Employment	1.4	– 0.3

Tussenconclusie

- Een niet lineaire belastingstructuur is efficiënter dan een lineaire
- vlaktaks is niet meest doelmatig!

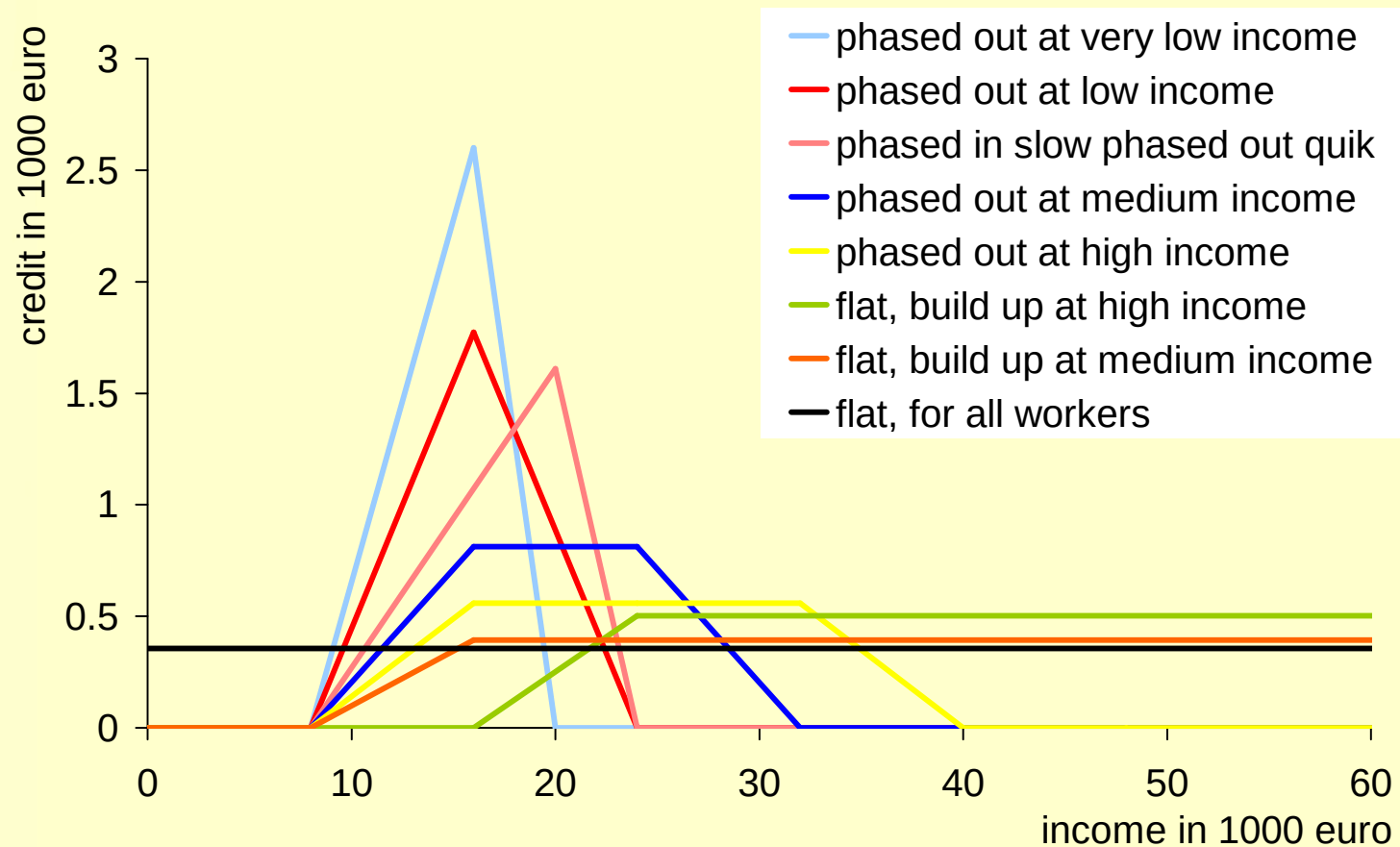
Arbeidskorting € 360 & 1%-pt stijging tarieven box 1

Marginal tax	0.6
Replacement rate	– 0.8
Labour supply	– 0.2
Unemployment	– 0.3
-low skilled	– 0.6
-high skilled	– 0.2
Employment	0.1

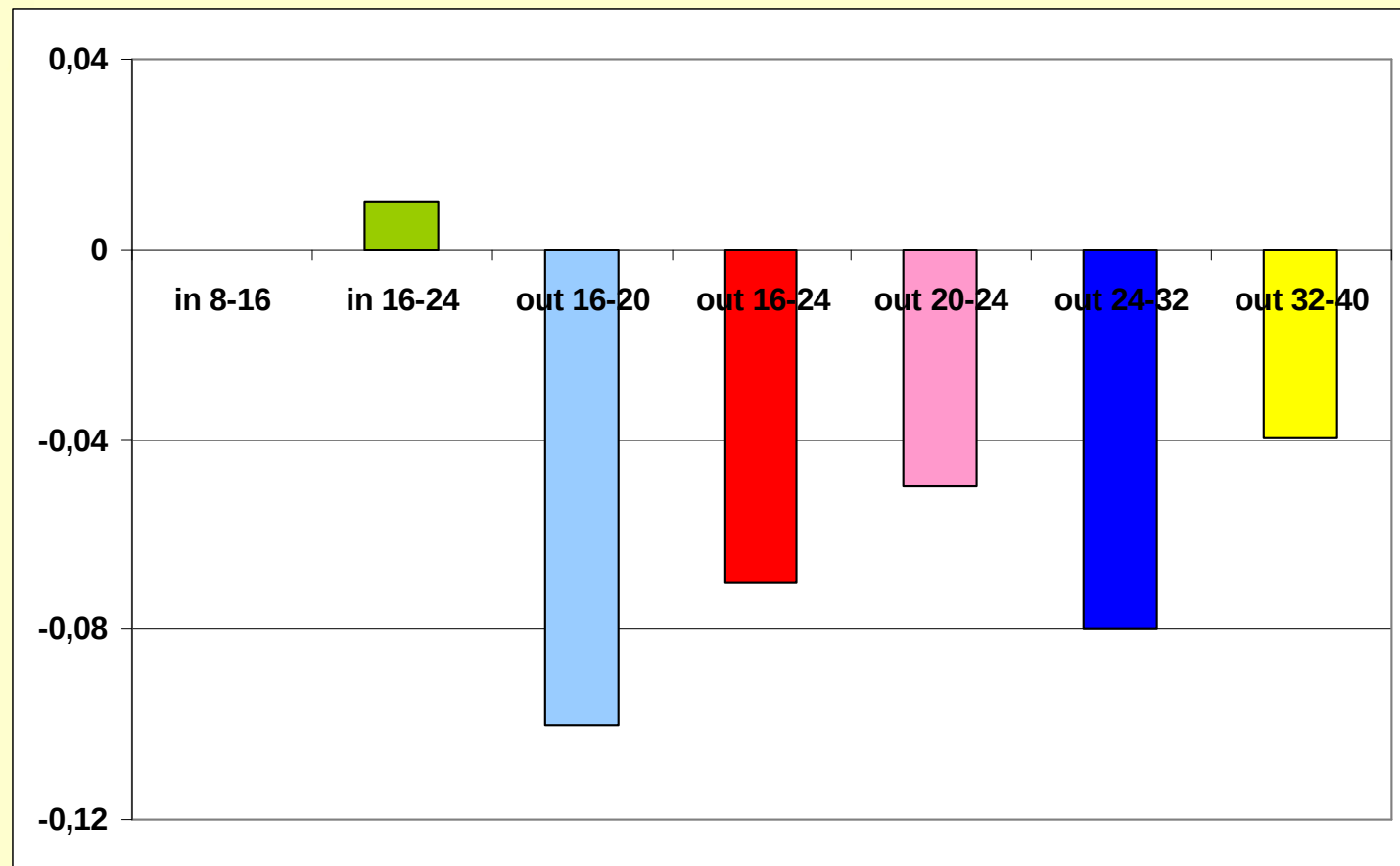
7 EITC's

- Neem vaste arbeidskorting van € 360 als vertrekpunt.
- Analyseer alternatieve EITC met hetzelfde budgettaire beslag (ex-ante)
- Vergelijk de consequenties voor de arbeidsmarkt → presenteer verschil in effect

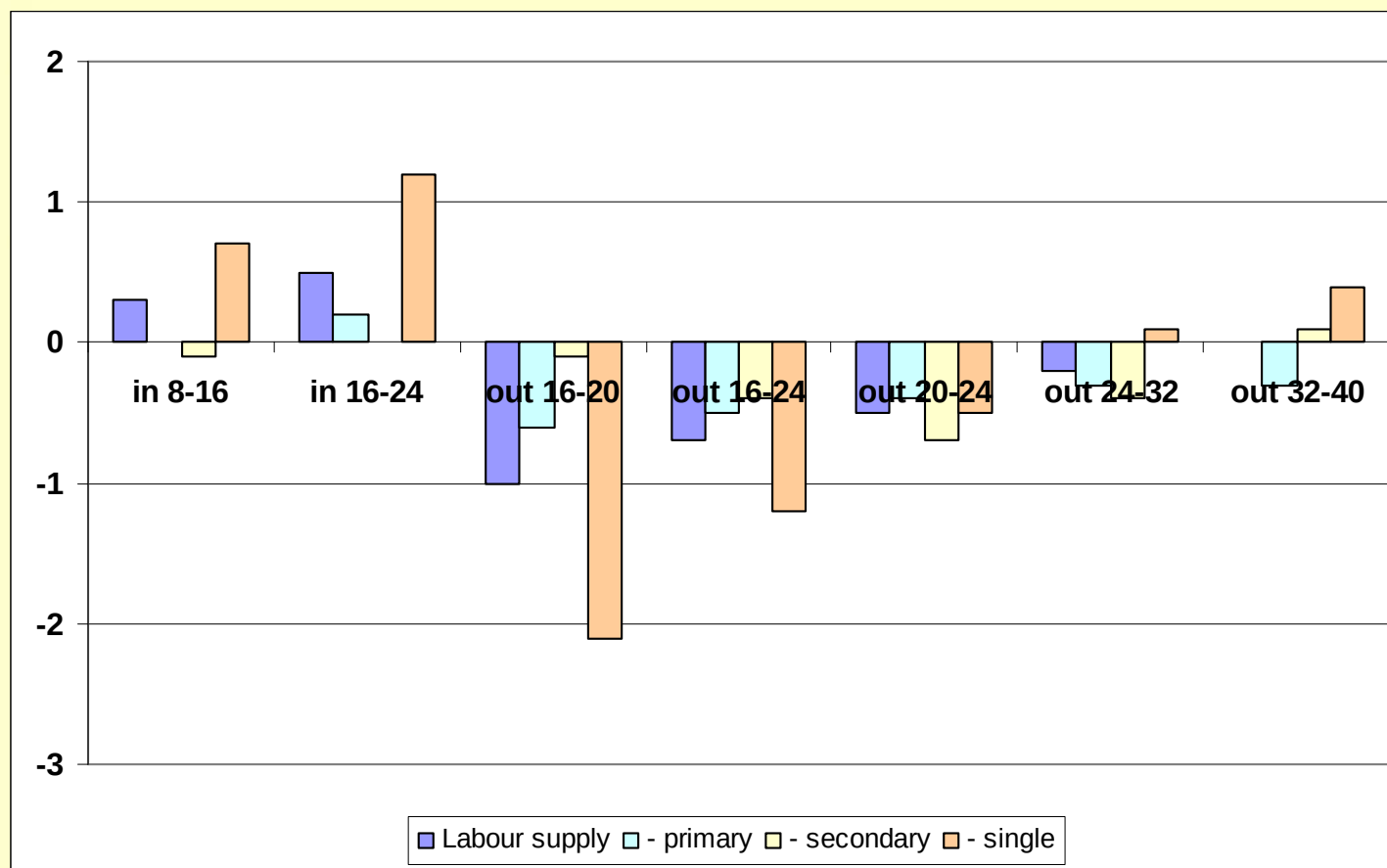
Earned income tax credits

Vergelijk effecten op werkloosheid richten vergroot doelmatigheid

Vergelijk effecten op arbeidsaanbod: afbouwen vergroot kosten

Tussenconclusie

- Belastingverlaging voor alleen werkenden is effectief om de werkloosheid te bestrijden
 - ▶ Deze effectiviteit neemt toe als de belastingverlaging sterker wordt gericht op de lage arbeidsinkomens (gerichte EITC)
- Kortingen zijn schadelijk voor het arbeidsaanbod
 - ▶ Dit effect wordt beperkt door een infasering van de korting
 - ▶ Richten is extra schadelijk voor het arbeidsaanbod vanwege de afbouw
 - ▶ Dit effect wordt groter bij een scherpe afbouw boven het WML

Gerichte belastingverlaging (phase-out 24-32) voor werkgever of werknemer

	Werknemer € 800	Werkgever € 1400
Marginal tax	1.0	1.2
Replacement rate	– 0.5	0.0
Labour supply	– 0.4	– 0.1
Unemployment	– 0.4	– 0.1
-low skilled	– 0.7	– 0.4
-high skilled	– 0.3	0.0
Employment	0.0	0.0

Conclusie

- Belastingverlaging gebaseerd op uurloon is gunstig omdat
 - ▶ Beter gericht op mensen aan de onderkant
 - ▶ Voorkomt grote negatieve effecten op arbeidsaanbod
 - ▶ (komt dichterbij Mirrlees' belasting op 'ability')
- Belastingverlaging voor werkgevers is minder aantrekkelijk omdat
 - ▶ De replacement rate niet daalt
- Effect op werkloosheid en arbeidsaanbod kleiner

Kortingen gericht op vrouwen

	2700 infasering 0-12	3400 infasering 0-24	Subsidie kinderopvang (1/5)
Participation rate	4.7	2.9	0.2
Labour supply	0.10	0.14	0.20
-primary	– 0.3	– 0.3	0.2
-secondary	2.2	2.4	0.3
-single	– 0.3	– 0.3	– 0.1
Unemployment	– 0.2	– 0.2	0.0

Conclusie

- Gerichte kortingen voor tweede verdiemers (vooral vrouwen) beperken verstoringen in arbeidsaanbod
- Dit effect is groter naarmate langer ingefaseerd
- Subsidies voor kinderopvang zijn beter voor arbeidsaanbod, zowel van kostwinners als partners
- Subsidie kinderopvang = cf optimale belastingtheorie: 'subsidize complements to labour supply' (Corlett-Hague)

Individualiseren heffingskorting of basisinkomen

	Heffingskorting	Basisinkomen
Marginal tax	– 0.6	7.8
Replacement rate	– 0.1	– 2.6
Labour supply	1.0	– 5.3
- primary earner	0.1	– 1.4
-secondary earner	4.8	– 8.8
-single person	0.4	– 7.4
Participation rate	9.5	– 10.0
Unemployment	0.1	– 1.9
Employment	0.7	– 3.8

Conclusie

- Individualisering van het belastingstelsel is gunstig voor de arbeidsaanbodprijkkels voor partners
- Individualiseren van uitkeringen is duur en vermindert de prikkels voor arbeidsaanbod

Steun aan gezinnen met kinderen (korting geïndividualiseerd)

	Kinderbijslag	Kinderkorting
Marginal tax	0.6	0.9
Replacement rate	0.5	0.7
Labour supply	– 0.4	– 0.4
- primary earner	– 0.3	– 0.4
-secondary earner	– 0.6	0.0
-single person	– 0.4	– 0.3
Participation rate	– 0.5	1.2
Unemployment	– 0.1	0.0
Employment	– 0.4	– 0.5

Conclusie

- Het richten van steun aan gezinnen met kinderen op basis van inkomen is niet of nauwelijks gunstiger voor het arbeidsaanbod indien wordt afgebouwd in het traject waar de inkomensdichtheid hoog is.

Schuif van IB naar BTW

	Niet neutraal	Neutraal
Marginal tax	– 0.6	– 0.5
Consumer price	0.6	0.7
Inequality (total)	0.3	0.0
Labour supply	0.1	0.0
-primary	0.1	0.0
-secondary	0.1	0.0
-single	0.1	0.0
Unemployment	0.0	0.0
Employment	0.1	0.0

Beleidsconclusies

- Optimale belastingtheorie
 - ▶ Beter niet-lineair heffen
 - ▶ Niet uitfaseren bij middengroepen maar eerder
 - ▶ Armoedeval is onderdeel optimaal stelsel
- MIMIC analyse
 - ▶ Vlaktaks is niet doelmatig
 - ▶ Infaseren kortingen is aantrekkelijk (zie ook Saez)
 - ▶ Uitfaseren van steun vlak boven WML is schadelijk
 - ▶ Individualiseer belastingheffing, niet uitkeringen
 - ▶ Schuif naar BTW is lood om oud ijzer
- Verder
 - ▶ Activering via workfare & sancties

cpb

Colloquium reeks

Colloquium reeks no.3

Reinventing the Welfare State

Ruud A. de Mooij
Centraal Planbureau

No. 1
22-03-2006

Eerste twee colloquia

- 1. Voorbereiding: MIMIC
 - ▶ Structuur, empirie, denkraam
 - ▶ Sterktes en zwaktes

- 2. Vorige week: Redistribution
 - ▶ Uitruij gelijkheid vs doelmatigheid
 - ▶ Optimale marginale drukverdeling
 - ▶ Beleid: tarieven, EITC, kortingen
 - Paar beleidshervormingen verschoven naar vandaag

- 3. Vandaag: Risk & Reallocation across life

Opwarmertje: Schuif IB naar BTW

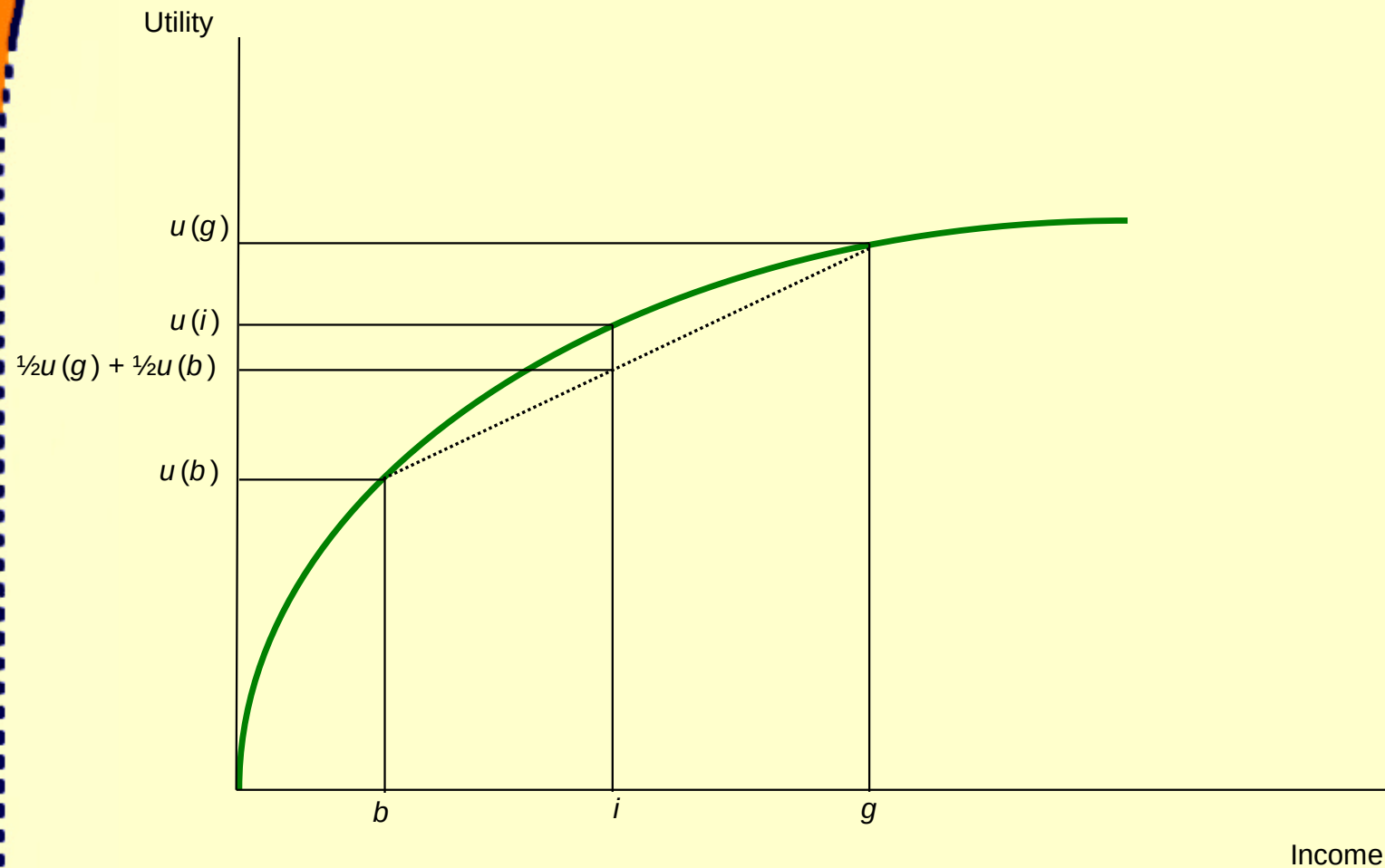
	Niet neutraal	Neutraal
Marginal tax	– 0.6	– 0.5
Consumer price	0.6	0.7
Inequality (total)	0.3	0.0
Labour supply	0.1	0.0
-primary	0.1	0.0
-secondary	0.1	0.0
-single	0.1	0.0
Unemployment	0.0	0.0
Employment	0.1	0.0

Vandaag: (1) efficiënt verzekeren

- Theorie van efficiënt verzekeren (fundamentele vragen)
 - ▶ Vormgeving verzekeringscontract
 - ▶ Uitvoering
 - ▶ Activering
 - ▶ Ontslagbescherming

- Empirie: effecten van instituties
 - ▶ Econometrische studies
 - ▶ Modelsimulaties voor Nederland

Waarde van verzekeren van inkomensrisico's

Maatschappelijke waarde van verzekering

- Omvang van het risico
 - ▶ Omvang van het inkomensverlies
 - ▶ Verwachte uitkeringsduur
 - Hoogte van het inkomen
 - ▶ Hoe hoger het inkomen, hoe kleiner het voordeel
 - Mate van risico-aversie
- + Mensen kunnen meer risico nemen !
- N.B. zonder verzekering
 - ▶ Risico diversificeren; sparen uit voorzorg

Compleet verzekeringscontract

1. Exogeen risico

- ▶ Niet beïnvloedbaar door de verzekerde

2. Volledige en symmetrische informatie

- ▶ Perfect monitoren door verzekeraar

→ 100% verzekering optimaal

■ Zo niet → Moreel Gevaar (Moral Hazard)

- ▶ Omdat je verzekerd bent, wordt gedrag aangepast door de verzekerde

→ Uitrui tussen verzekering en moral hazard!

Moral hazard

- Ex-ante (te grote instroom)
 - ▶ Minder inspanningen voor preventie
 - ▶ Misbruik van voorziening
 - ▶ Hogere looneisen door verzekerden

- Empirie
 - ▶ Instroom AO sterk afhankelijk van uitkering
 - ▶ Instroom ZW afhankelijk conjunctuur/type contract
 - ▶ Instroom WW afhankelijk van uitkering
 - ▶ Loonvorming beïnvloed door relatieve uitkeringsvoet

Moral hazard

- Ex-post (te kleine uitstroom)
 - ▶ Mensen zoeken niet hard genoeg
 - ▶ Mensen accepteren niet snel genoeg
- Empirie
 - ▶ WW-hoogte leidt tot langere verblijfsduur in WW
 - ▶ WW-duur leidt tot langere verblijfsduur in WW
 - ▶ Piek in uitstroom vlak voor aflopen WW
- Endogeniteit van normen → Lindbeck
- Hoe endogeen/beïnvloedbaar is risico?
 - ▶ Veranderd dat over de tijd?

Dilemma verzekering vs. moral hazard

- Hoe endogener een risico, hoe minder de verzekerbearheid, hoe minder verzekeren
 - Eigen risico vergroten
 - ▶ Lagere uitkering of kortere duur
 - ▶ Strengere referte-eisen
 - ▶ Sparen ipv verzekeren (met mogelijk plicht)
- Verschuif langs de uitruil !

Verlagen of verkorten van WW

	WW omlaag
Marginal tax	– 0.1
Replacement rate	– 2.3
Labour supply	0.2
- primary earner	0.1
-secondary earner	0.3
-single person	0.1
Participation rate	0.3
Unemployment	– 0.4
Employment	0.7

Dilemma verzachten

- Uitvoering: in- en uitstroom
 - ▶ Prikkel om moreel gevaar te bestrijden: concurrentie
 - ▶ Voorkomen (zelf)selectie

- Activering
 - ▶ Plichten, strenge eisen, sancties
 - ▶ Publieke banen, scholing, reïntegratie
 - ▶ Loonkostensubsidies

Sancties in MIMIC (20% sanctie op 3% uitkeringsgerechtigden)

Labour supply	0.0
Unemployment	– 0.1
Employment	0.1

Publieke banen & subsidies langdurig werklozen (250 mln euro)

	Publieke banen	Subsidies langdurig werkl.
Labour supply	0.0	0.1
Unemployment	0.0	– 0.1
-low skilled	0.0	– 0.4
-high skilled	0.0	0.0
Private employment	– 0.1	0.1
Public employment	0.4	0.0
Total employment	0.0	0.1

Conclusie

- Publieke banen leiden niet tot significant hogere werkgelegenheid
- (Scholingsprogramma's hebben doorgaans geen aanwijsbaar effect op uitstroom)
- Loonkostensubsidies kunnen helpen om mensen gericht aan een baan te helpen, maar de reikwijdte is beperkt

Gerichte belastingverlaging (phase-out 24-32) voor werkgever of werknemer

	Werknemer € 800	Werkgever € 1400
Marginal tax	1.0	1.2
Replacement rate	– 0.5	0.0
Labour supply	– 0.4	– 0.1
Unemployment	– 0.4	– 0.1
-low skilled	– 0.7	– 0.4
-high skilled	– 0.3	0.0
Employment	0.0	0.0

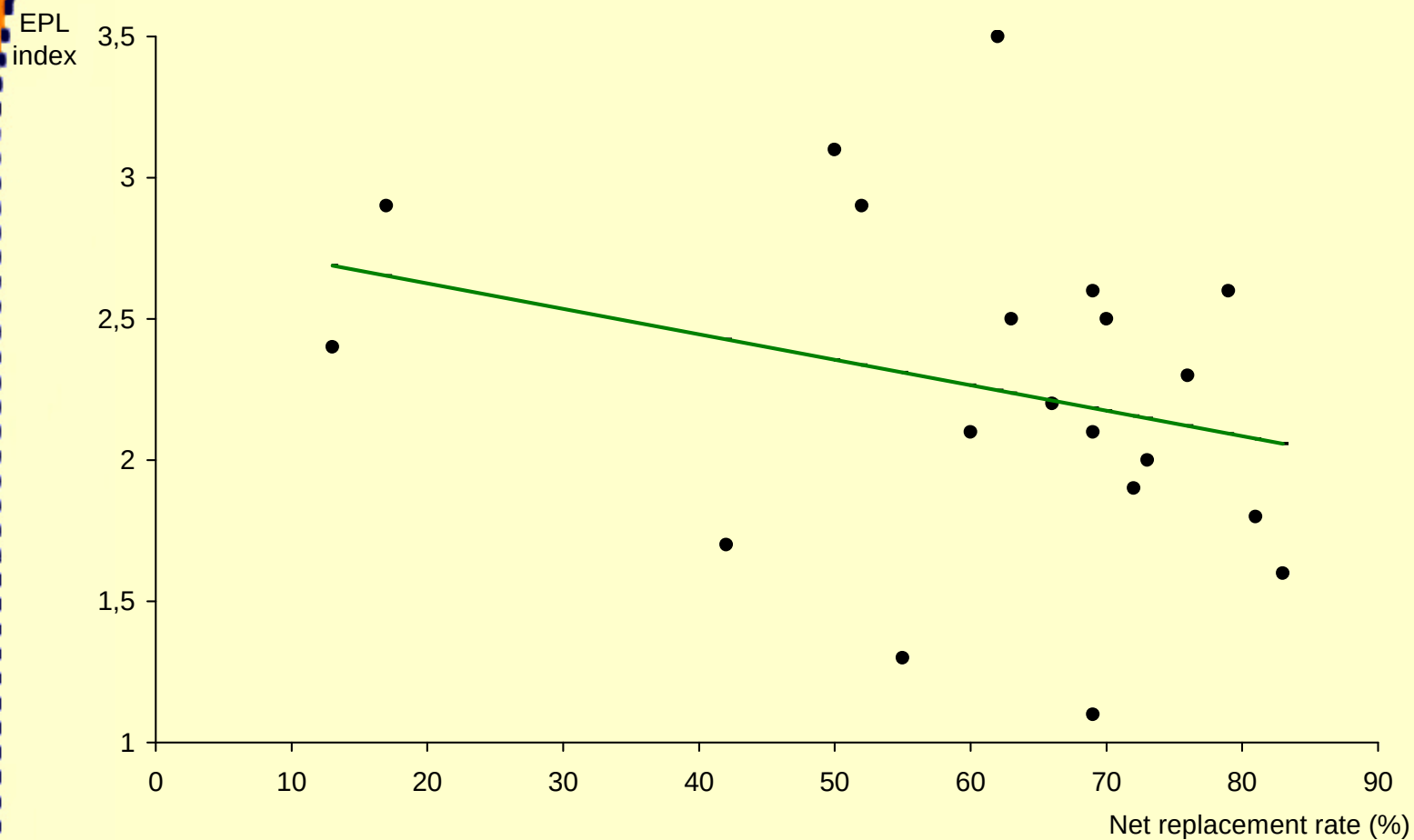
Conclusie

- Belastingverlaging gebaseerd op uurloon is gunstig omdat
 - ▶ Beter gericht op mensen aan de onderkant
 - ▶ Voorkomt grote negatieve effecten op arbeidsaanbod (= komt dichterbij Mirrlees' belasting op 'ability')
- Belastingverlaging voor werkgevers is minder aantrekkelijk omdat
 - ▶ De replacement rate niet daalt
- Effect op werkloosheid en arbeidsaanbod kleiner

Ontslagbescherming

- Als vorm van verzekering tegen inkomensrisico
 - ▶ Opzegtermijn; ontslagvergoeding
 - Substituut voor WW
- Ter voorkoming excessieve instroom
 - ▶ Ontslagbelasting lijkt meest doelmatig
 - ▶ Preventieprikkels; opbrengst → lagere premies
 - Complement van WW

EPL en WW substituten?

Conclusies

■ Optimale verzekeringscontract

- ▶ Combinatie eigen risico – verzekering die recht doet aan voordelen verzekering en kosten moreel gevaar
- ▶ Uitvoering: uitruilen moreel gevaar – selectie
- ▶ Activering: combineer strengheid ('workfare') met perspectief
- ▶ Ontslagbescherming: productieve rol ontslagkosten

Vandaag: (2) Nieuwe risico's

- Beïnvloedbaar dus niet goed verzekeraar
 - ▶ Heeft de overheid toegevoegde waarde?
- Welvaartsstaat = $\frac{3}{4}$ -deel herverdeling over de levensloop naar dezelfde personen ('smoothing'). Reden:
 - ▶ Kredietrestricties
 - ▶ Kortzichtigheid
- Publieke regelingen vs gericht ingrijpen
 - ▶ Lenen voor studie
 - ▶ Spaarplicht voor pensioen
 - ▶ Verzekeringsplicht

Arbeid en zorg

- Is geboortecijfer te laag?
 - ▶ In het licht van vergrijzing: Nee! → Ageing-2
 - ▶ Externe effecten → Niet evident
 - ▶ Belangrijker: kwaliteit van kinderen!

- Is participatie te laag?
 - ▶ Ja, door belastingverstoringen

 - ▶ Subsidies op complement van arbeid: kinderopvang
 - ▶ Individualisering fiscale stelsel complementeren
 - ▶ Individualiseren uitkeringen niet aantrekkelijk

Individualiseren heffingskorting of basisinkomen

	Heffingskorting	Basisinkomen
Marginal tax	– 0.6	7.8
Replacement rate	– 0.1	– 2.6
Labour supply	1.0	– 5.3
- primary earner	0.1	– 1.4
-secondary earner	4.8	– 8.8
-single person	0.4	– 7.4
Participation rate	9.5	– 10.0
Unemployment	0.1	– 1.9
Employment	0.7	– 3.8

Conclusie

- Individualisering van het belastingstelsel is gunstig voor de arbeidsaanbodprijkkels voor partners
- Individualiseren van uitkeringen is duur en vermindert de prikkels voor arbeidsaanbod

Leven lang leren

- Leren werknemers te weinig vanuit maatschappelijk perspectief?
 - ▶ Externe effecten
 - ▶ Kapitaalmarkt imperfecties
 - ▶ Kortzichtigheid

 - ▶ Verstoorde keuzes door instituties
- Creëren van juiste voorwaarden voor leven lang leren ...
- Instrumenten die verstoringen wegnemen

Beleidsconclusies

■ Optimale verzekeringscontract

- ▶ Combinatie eigen risico – verzekering die recht doet aan voordelen verzekering en kosten moreel gevaar
- ▶ Uitvoering: uitruilen moreel gevaar – selectie
- ▶ Activering: combineer strengheid met perspectief
- ▶ Ontslagbescherming: productieve rol ontslagkosten

■ Levensloopbeleid

- ▶ Wat is toegevoegde waarde van de overheid?
- ▶ Arbeid en zorg →
- ▶ Leven lang leren →

cpb

Colloquium reeks

Colloquium reeks no.4

Reinventing the Welfare State

Ruud A. de Mooij
Centraal Planbureau

No. 1
22-03-2006

Eerste drie colloquia

- Voorbereiding: MIMIC
- 1. Redistribution
 - ▶ Equity vs Efficiency: optimale marginale druk
- 2. Risk & Reallocation
 - ▶ Insurance vs Incentives: optimaal verzekeringscontract
 - ▶ Publieke vs individuele smoothing
- 3. Toekomst verzorgingsstaat

Leven lang leren

- Leren werknemers te weinig vanuit maatschappelijk perspectief?
 - ▶ Externe effecten
 - ▶ Kapitaalmarkt imperfecties
 - ▶ Kortzichtigheid

 - ▶ Verstoorde keuzes door instituties
- Creëren van juiste voorwaarden voor leven lang leren ...
- Instrumenten die verstoringen wegnemen

Vandaag

- Trends
- Comprehensive welfare state reform
- Kwantitatieve analyse
- Robuustheid voor externe schokken

Trends en Verzorgingsstaat

- Vergrijzing
 - ▶ Verdelingsprobleem
 - ▶ Financieel probleem
- Internationalisering
 - ▶ Positie van laaggeschoolden
- Sociaal-culturele ontwikkeling
 - ▶ Participatie vrouwen
 - ▶ Diensten economie
 - ▶ Heterogeniteit

Toekomst: hervorming nodig!

- **Beleidsprioriteiten**
 - ▶ Lissabon e.v.
 - ▶ Nieuwe Accenten op Werk en Inkomen

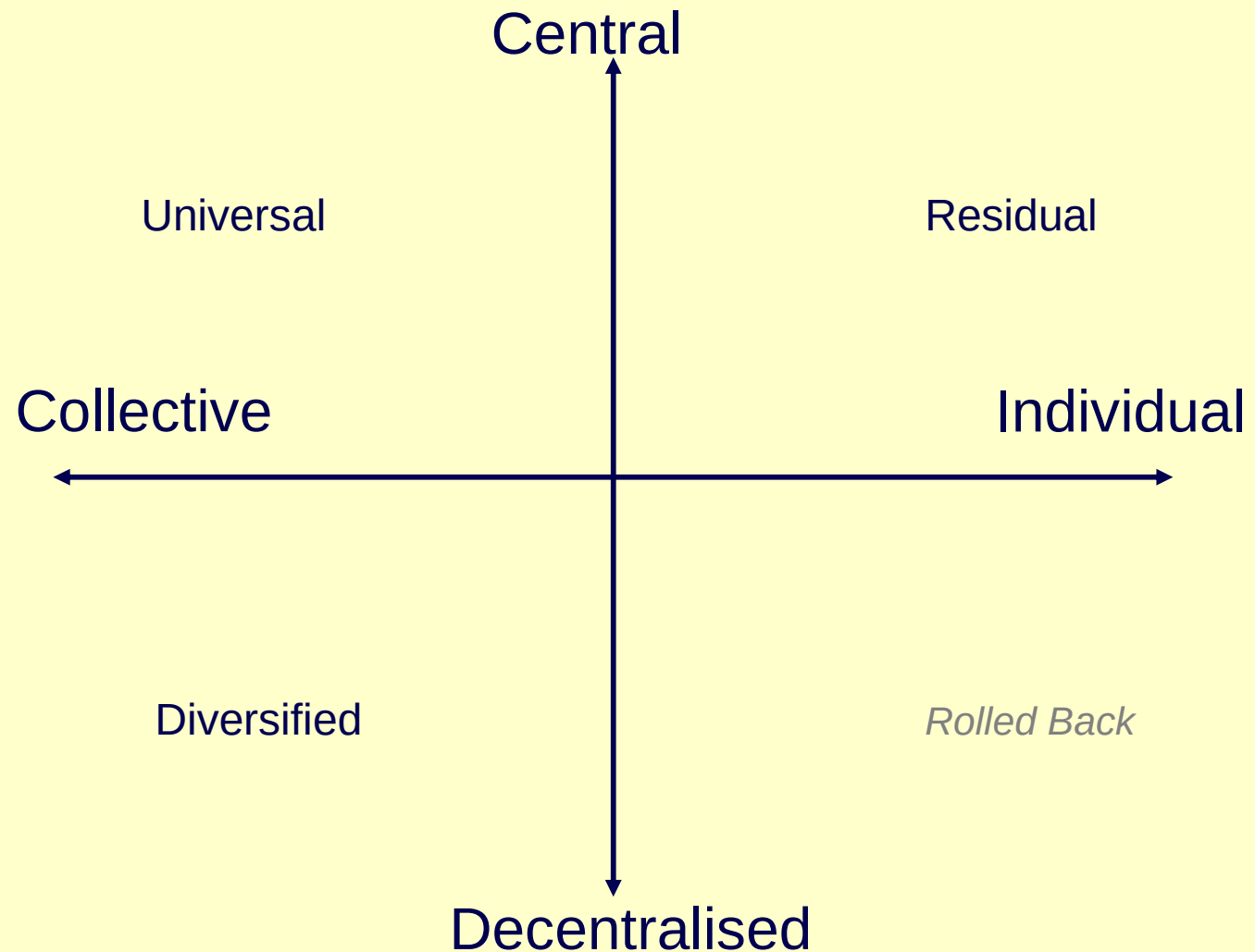
- **Verzorgingsstaat is zorgvuldig bouwwerk van instituties**
 - ▶ Complementariteiten
 - ▶ Substituten
 - ▶ Verantwoordelijkheidsverdeling

cpb

Colloquium reeks

No. 1
22-03-2006

Comprehensive Design

Koppeling naar andere modellen

- Esping Andersen: Angel-Saksisch;
Scandinavisch; Continentaal-Europees
 - ▶ Grote verschillen per type
 - ▶ Kopiëren kan toch niet
 - ▶ Combinaties ook mogelijk
 - ▶ Oppassen met causaliteit

- Drie-pijler: Publiek, Sociale Partners,
Individueel
 - ▶ Combinaties mogelijk, maar niet altijd
 - ▶ Zegt niet wat efficiënt is

Analyse

- Kwalitatieve invulling van toekomstbeelden (prototypes)
- Bedenken van hervormingspakketten die erbij horen vanuit de Nederlandse instituties
- Analyse van pakketten
 - ▶ Ten opzichte van elkaar
 - ▶ Ten opzichte van buitenlandse performance
- Robuustheid voor externe schokken

Residual

- Arbeidsmarkt
 - ▶ Decentraal; meer flexibiliteit
- Herverdeling
 - ▶ Gerichte steun, vlaktaks, profijtbeginssel
- Verzekering
 - ▶ Meer eigen risico; van verzekeren naar sparen
- Levensloop
 - ▶ Individuele verantwoordelijkheid, sparen ipv smoothen via de collectieve sector

Universal

- **Arbeidsmarkt**
 - ▶ Centraal; meer flexibiliteit
- **Herverdeling**
 - ▶ Generieke steun, fiscale progressie
- **Verzekering**
 - ▶ Genereuze verzekering
 - ▶ Strenge uitvoering, sancties, activering
- **Levensloop**
 - ▶ Ruime faciliteiten voor scholing en ouderschap
 - ▶ Geen privileges voor oudere werknemers

Diversified

■ Arbeidsmarkt

- ▶ Sectorale onderhandelingen; veel ontslagbescherming, looncompressie

■ Herverdeling

- ▶ Minder generieke steun, minder herverdeling

■ Verzekering

- ▶ Minder ruime verzekering, wel verschillen
- ▶ Decentrale uitvoering

■ Levensloop

- ▶ Diverse faciliteiten voor scholing en ouderschap
- ▶ Interne pools voor oudere werknemers

Modelanalyses

- Een beleidsarm basispad
 - ▶ Geen verschillende scenario's
 - ▶ Demografie, groeiende participatie, skill bias
- Hervormingspakketten
 - ▶ Samengestelde pakketten langs de lijn van een bepaalde prototype
 - ▶ Gebruik van kansrijke opties uit deel 1
 - ▶ Niet alles kan worden doorgerekend
- Complementaire informatie
 - ▶ Kwalitatieve indicatoren

Voorbeeld: Residual

■ MIMIC input & analysis

- ▶ Abolish credit for non-working partners
- ▶ Replace labour-tax credit by EITC
- ▶ Reduce minimum wage & welfare benefit
- ▶ Reduce UI and DI benefit by 20%
- ▶ Reduce bargaining power employee
- ▶ Reduce EPL
- ▶ Workfare & Sanctions
- ▶ Flat tax

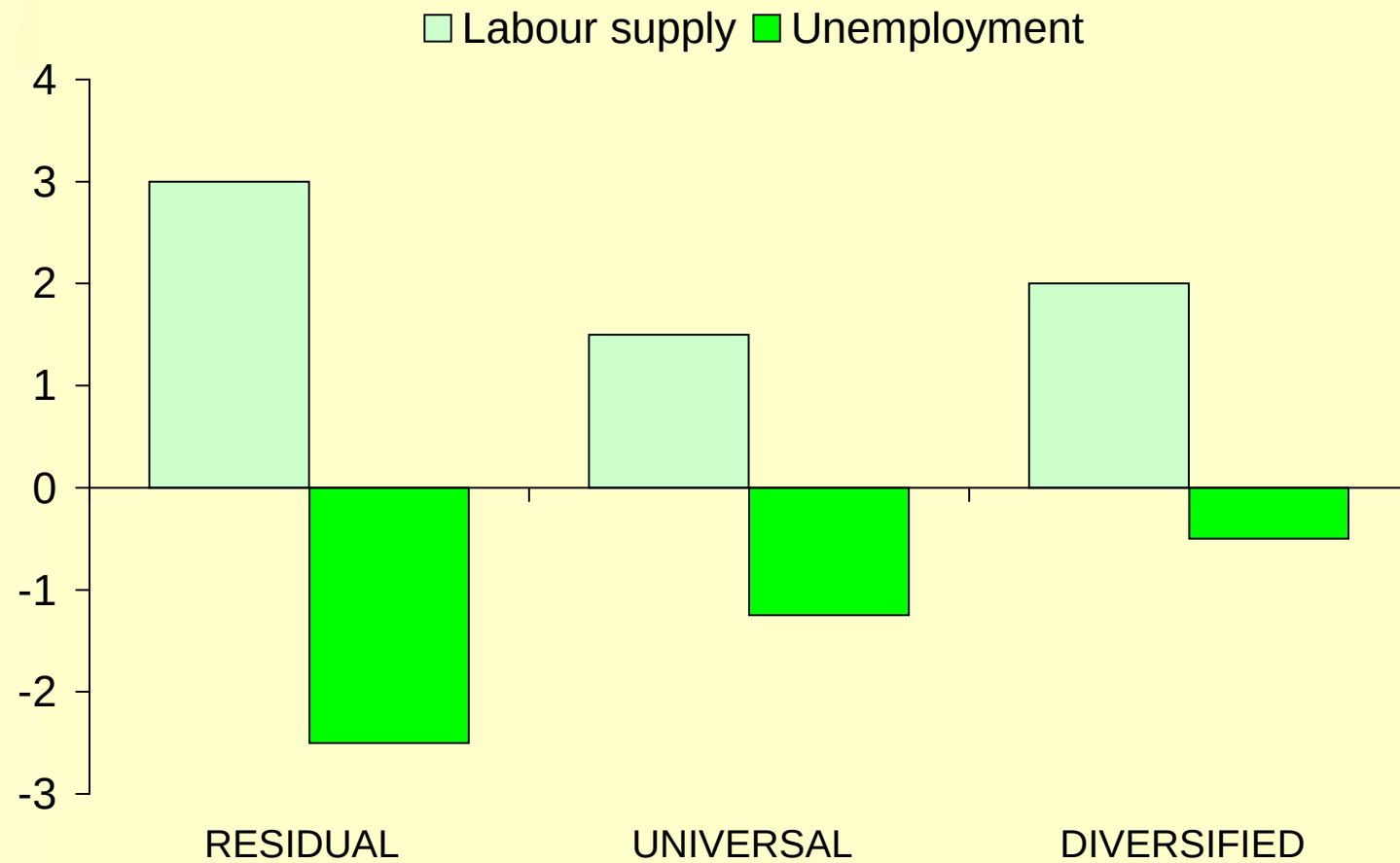
■ Complementary analysis

- ▶ Participation of elderly
- ▶ Efficient administration
- ▶ Uncertainty, commitment, trust, privacy

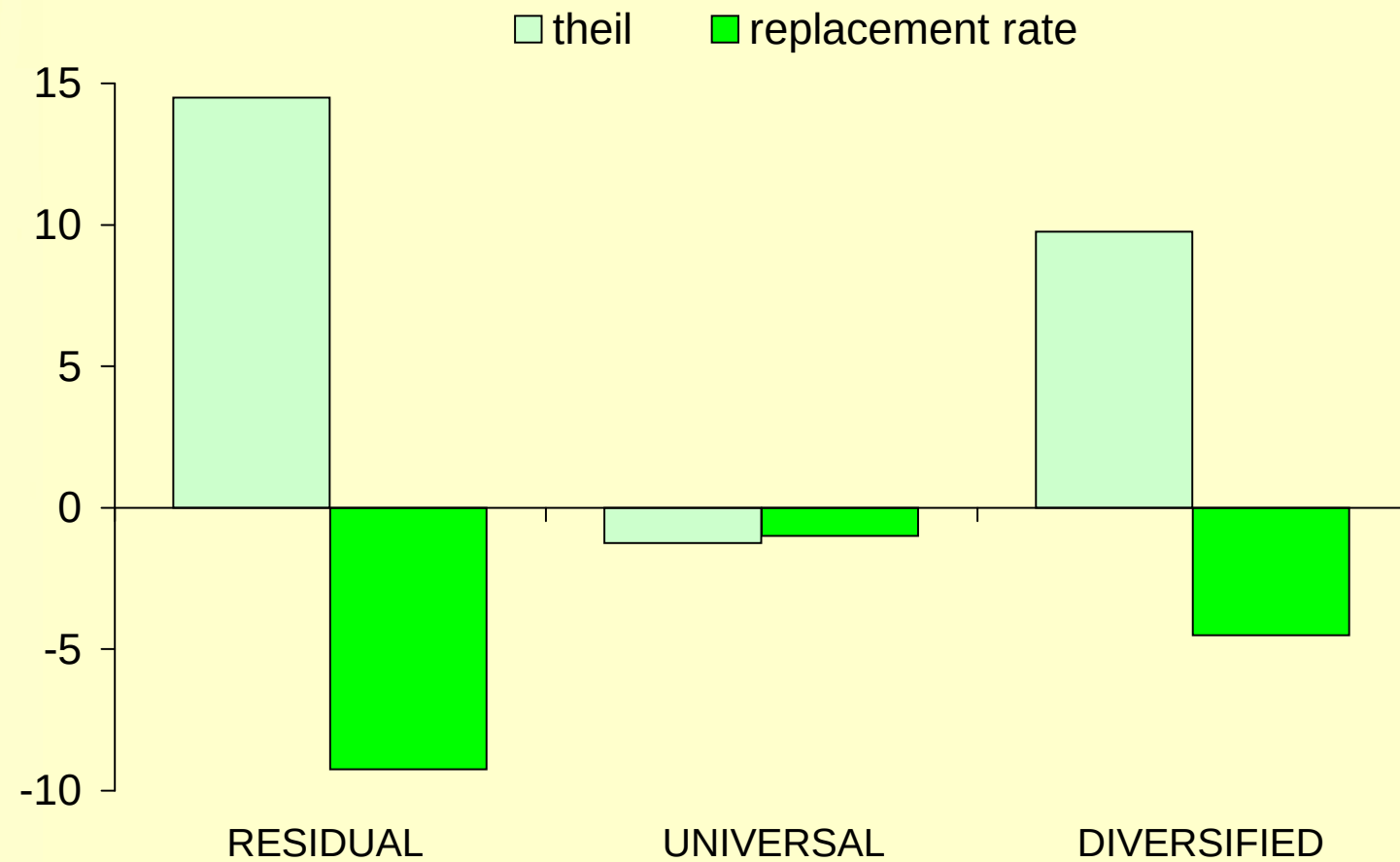
Concretisering prototypes

	Residual	Universal	Diversified
IB tarieven	27	zelfde	33 - 45
Arbeidskorting	EITC	Combi	Omlaag
HK partners	afgeschaft	afgeschaft	
WW/WAO	versoberd	iets korter	lager
Kinderen	means-test	kinderopvang	intermed.
Activering	niet	hard & zacht	hard & zacht
Ontslag	premiediff.	versoepeld	
Onderkant	WML ↓	publiek werk	subsidies
Sommige hervormingen kunnen niet worden gesimuleerd			

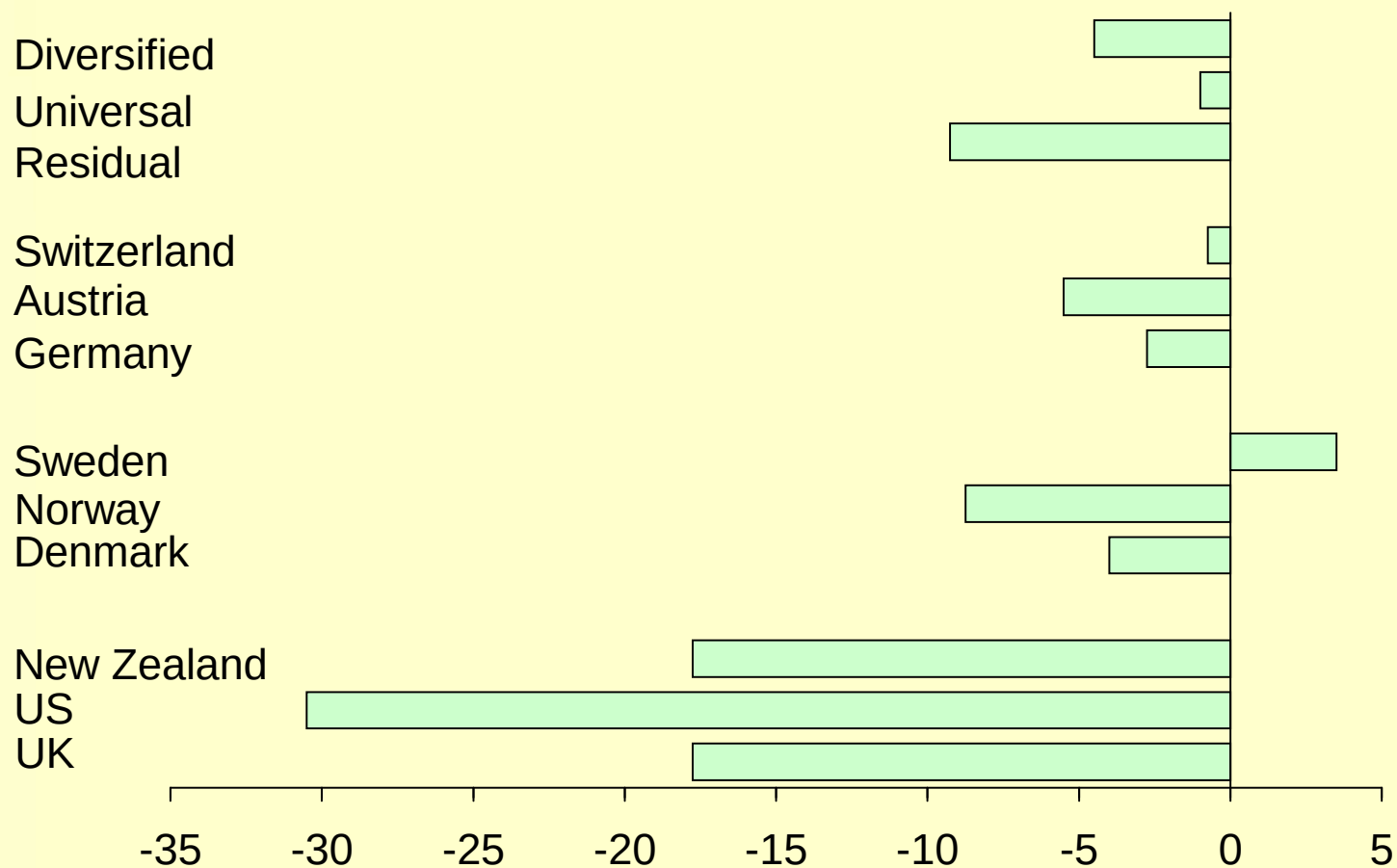
Arbeidsmarkt effecten

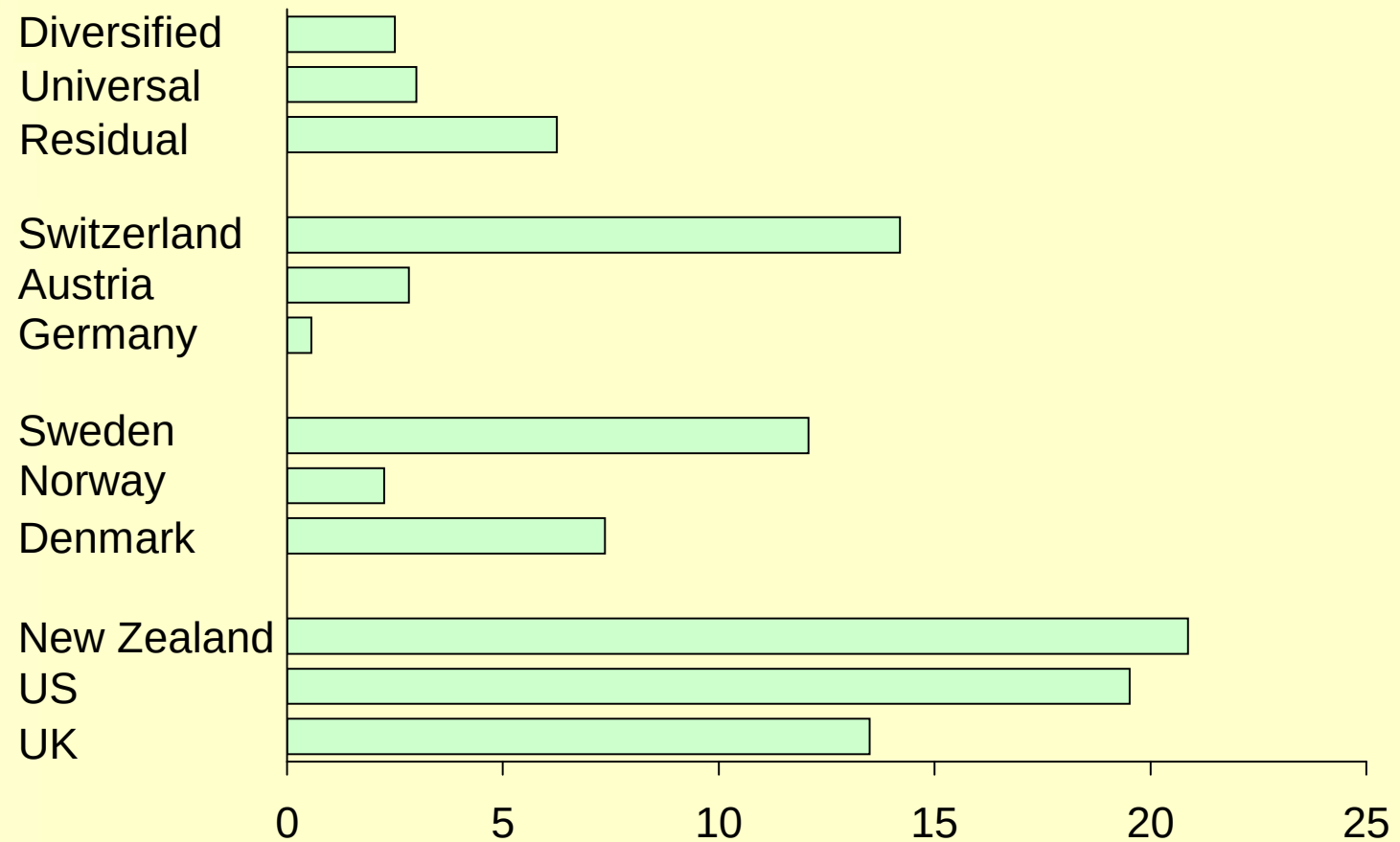
Ongelijkheid

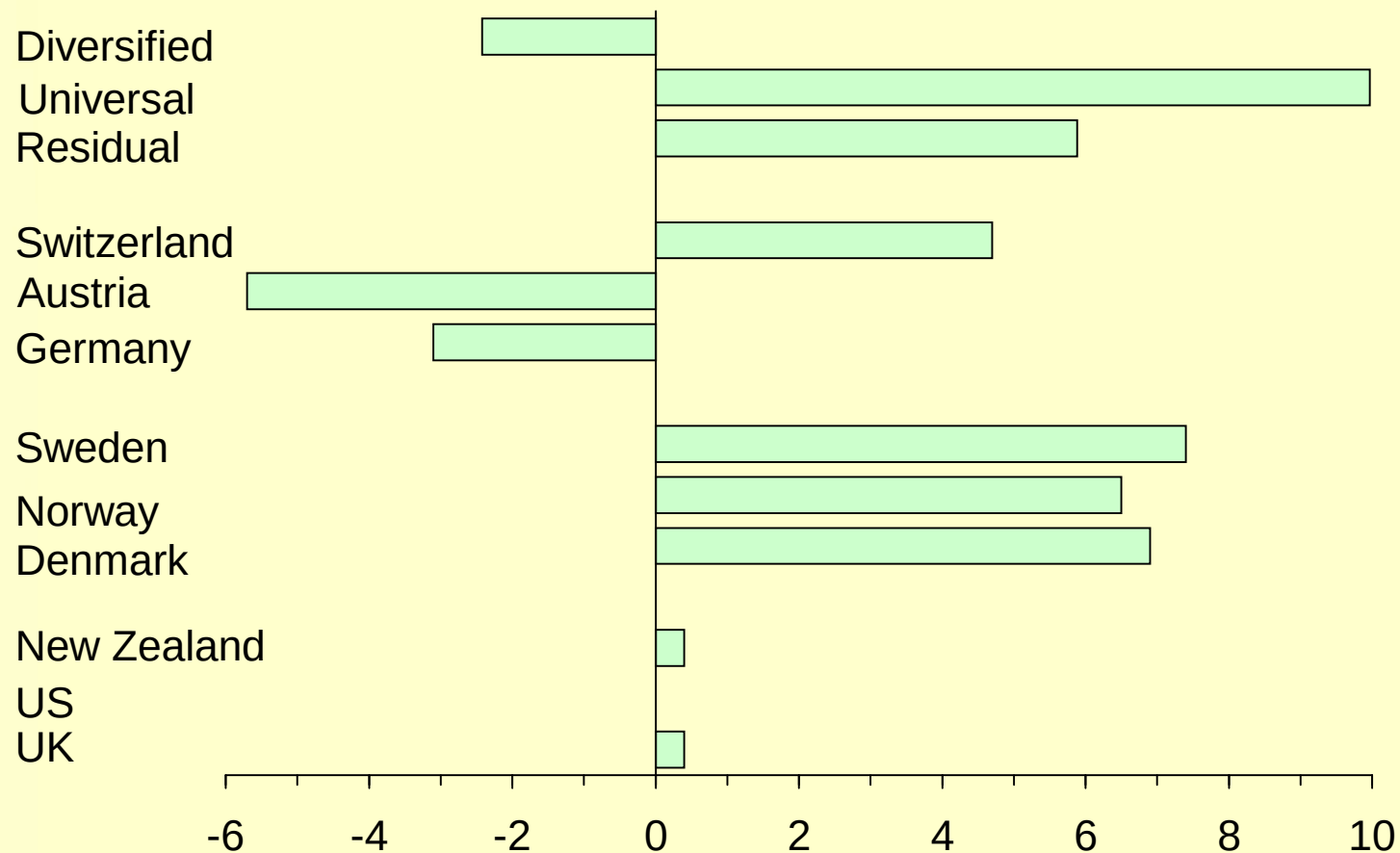
Replacement rates vergeleken met Nederland in 2004

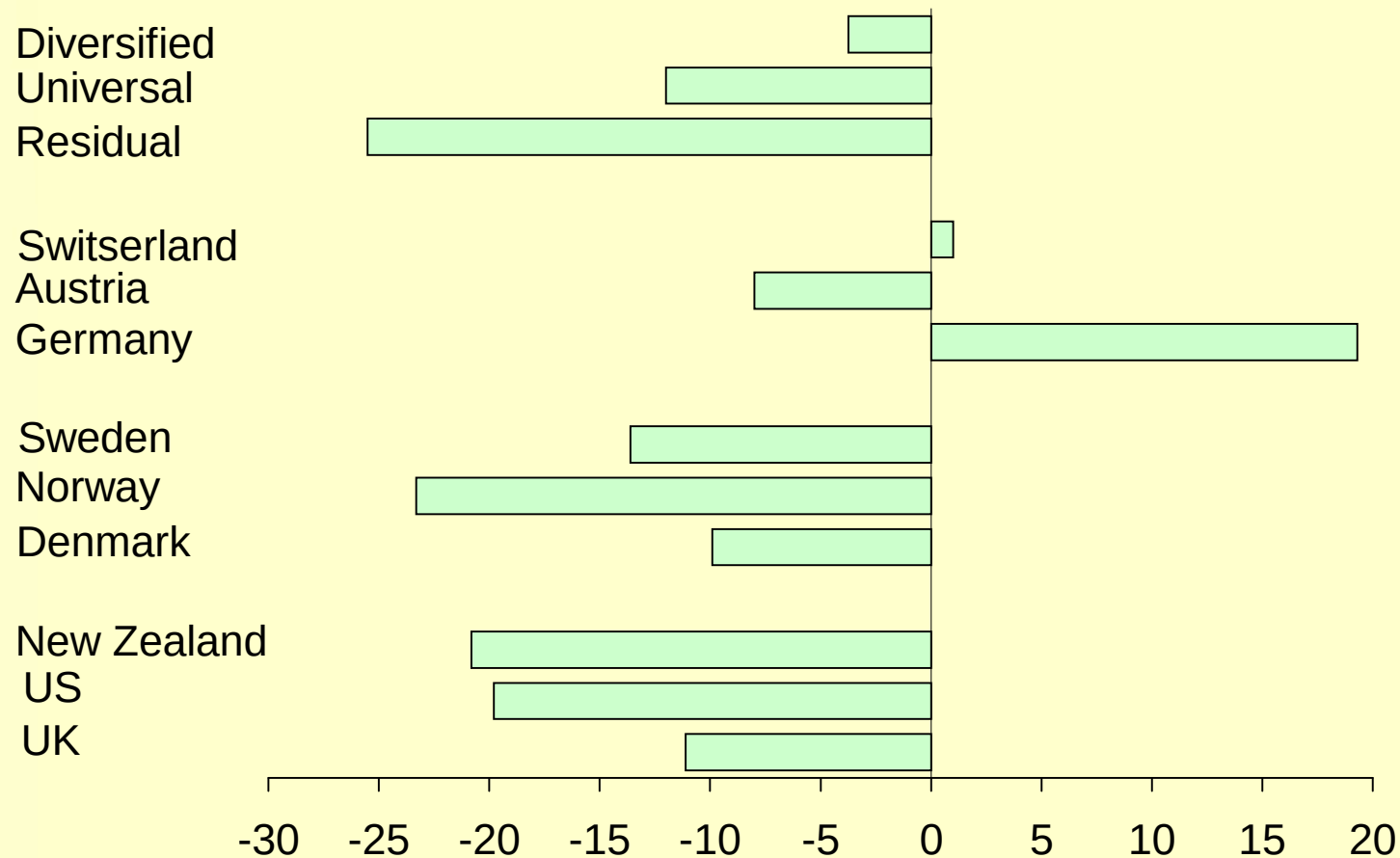
Werkgelegenheid in vergelijking met Nederland in 2004

Participatie van vrouwen in vergelijking met Nederland in 2004

Aandeel langdurig werklozen in vergelijking met Nederland in 2004

Robuustheid voor schokken

- Globalisering
 - ▶ Handelsintegratie
 - ▶ Skill-biased technical change
 - ▶ Immigratie

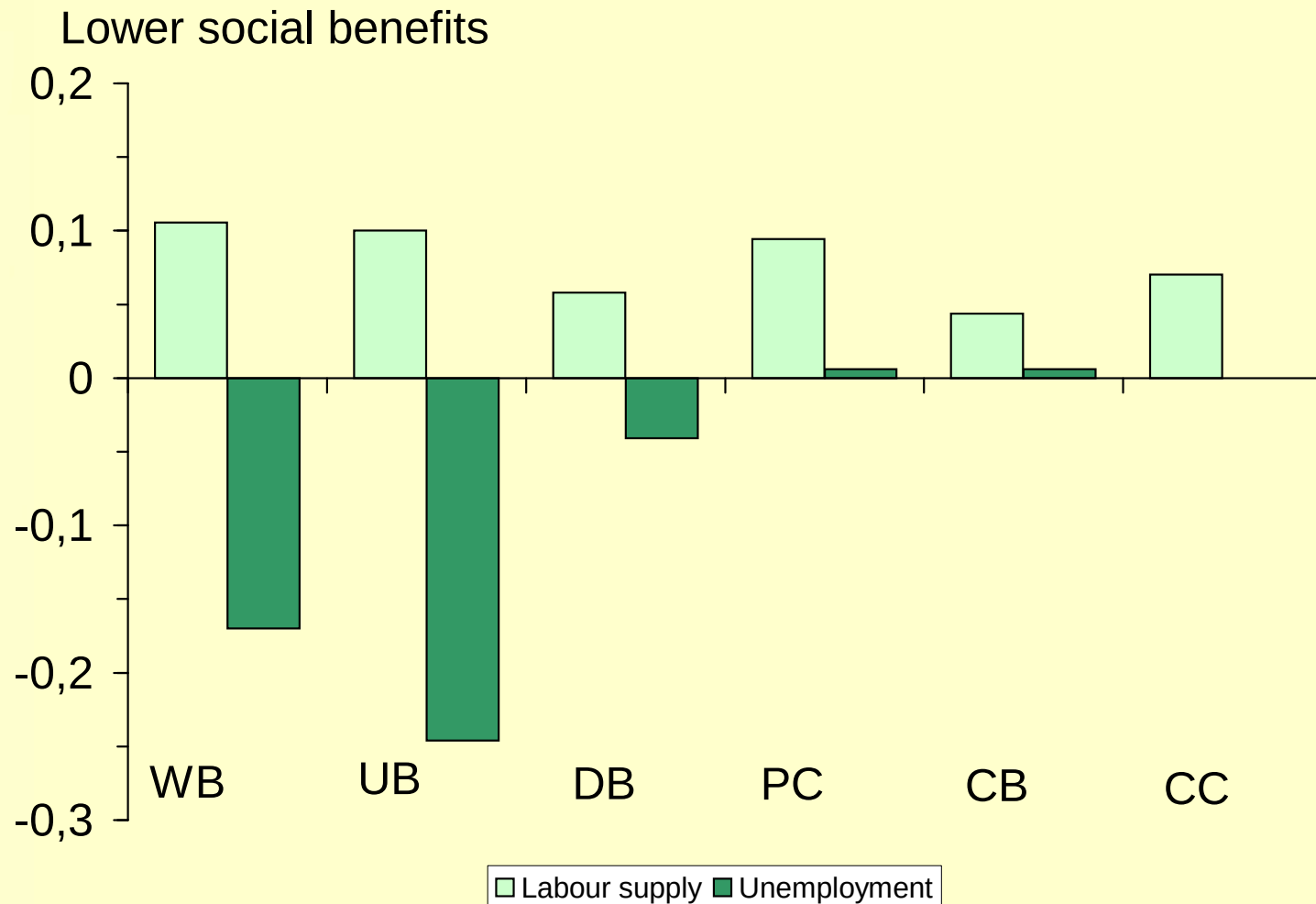
- Beleidsconcurrentie
 - ▶ Zet welvaartsstaat onder druk
 - ▶ Maakt welvaartsstaat extra nodig

Beleidsuitdagingen

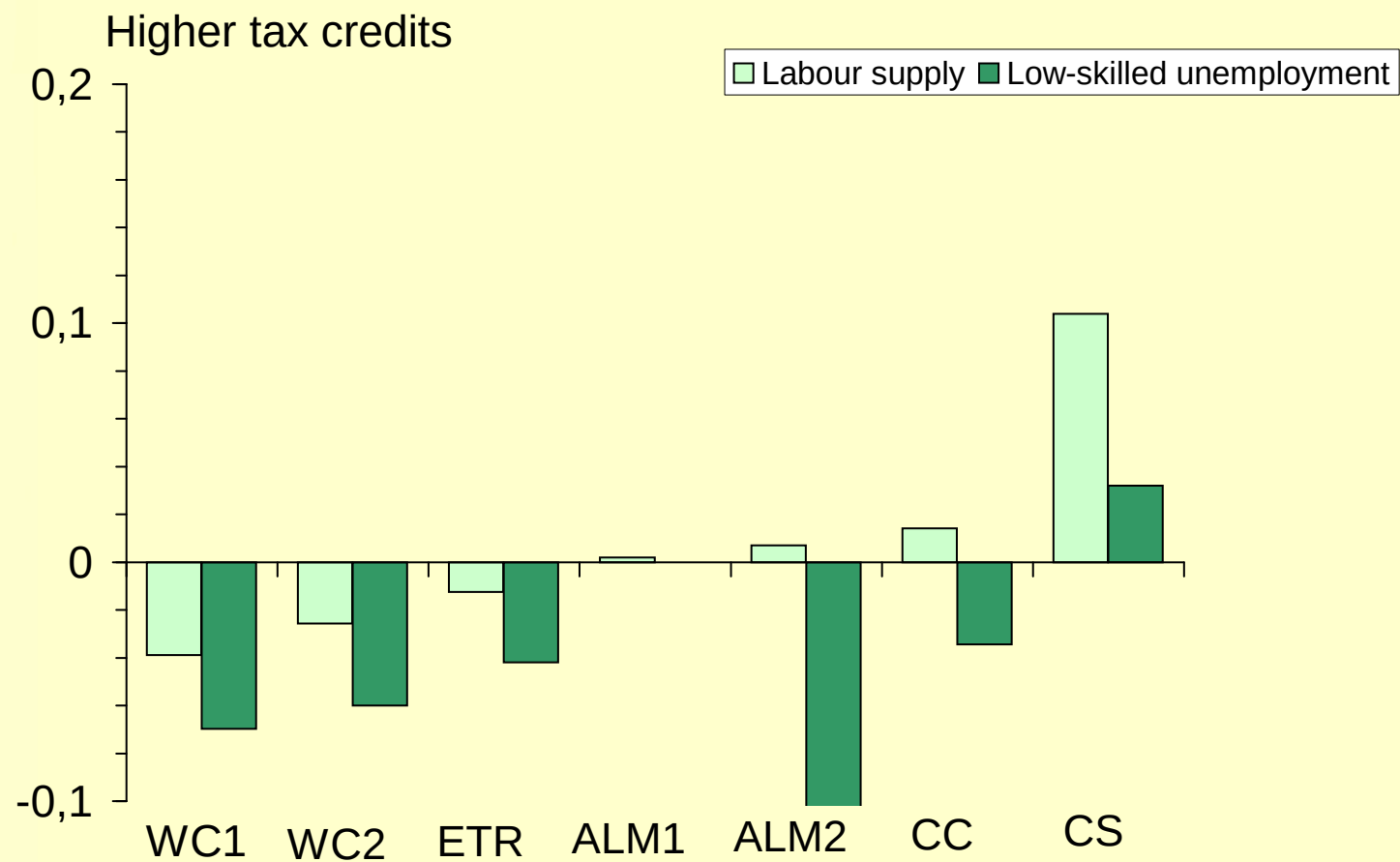
- Kansrijke beleidsopties voor arbeidsmarkt
 - ▶ Uitkeringen
 - ▶ Gerichte kortingen/subsidies
 - ▶ Verschuivingen

- Minder kansrijke
 - ▶ Niet nader geanalyseerd

Lagere uitkeringen

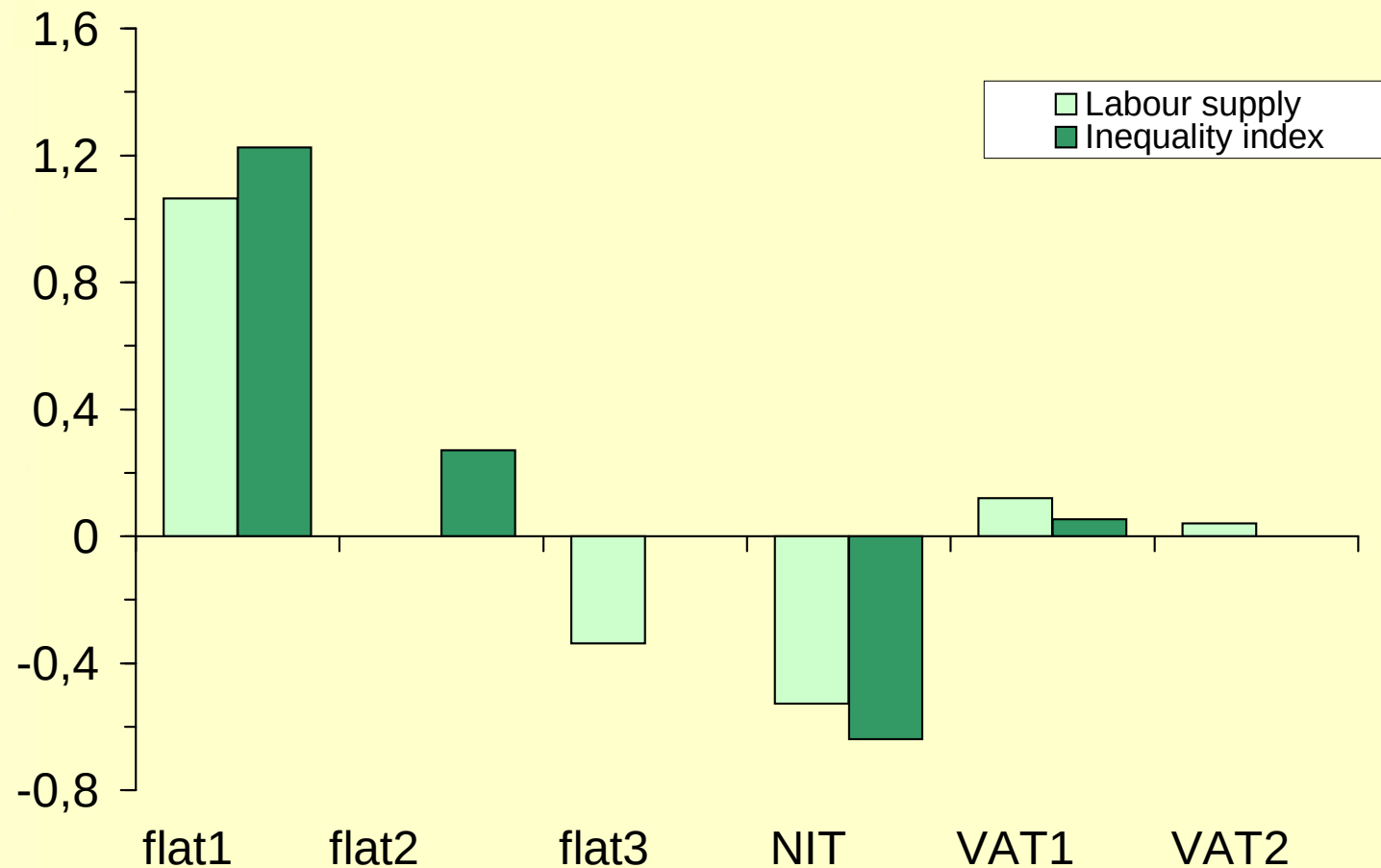

Gerichte kortingen

Verschuivingen

Shifts in the tax-benefit system

Verder

■ Gesimuleerd

- ▶ Minimum loon
- ▶ Ontslagbescherming
- ▶ Sancties, workfare

■ Niet gesimuleerd (verder onderzoek)

- ▶ Leven lang leren
- ▶ Subsidies op sparen
- ▶ Arbeidsmarkt voor ouderen